АМАР МЭНДЭ, ХҮНДЭТЭ НҮХЭД!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 1 (15624) | 1981 оной январиин 1, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

СОВЕТ АРАДТА ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ АМАРШАЛГА

Л. И. БРЕЖНЕВ Түбэй телевидени болон бүхэсоюзна радиогоор үгэ хэлэбэ

Хүндэтэ нүхэдүүд, ханинар!

Кремлиин курантнууд 1980 оной һүүлшын минутануудые сохижо байна. Үнгэржэ байһан жэлдэ бэрхэшээл түбэгүүдшье, голхорол урагшагүйдэлгэнүүдшье тохёолдоо, амжалта илалтанууд туйлагдаа, баяр баясхалан болоо. Гэбэшье бидэ тэрэниие урма баяртайгаар үдэшэжэ байнабди.

Ленинэй түрэһөөр алдарта ойн жэлдэ совет хүнүүд шэн габьяатайгаар, урма зоригтойгоор ажаллаа. Энэ табан жэлдэ экономико хүгжөөлгэдэ шэнэ ехэ алхам хэгдээ. Арадай ажаһуудал улам һайжараа. 50 гаран миллион хүн шэнэ гэр байрада нүүжэ ороһон байна. Социалис демократи саашадаа хүгжөөгдөө. Советскэ Союзай арадууд нийтэ нэгэн эбтэй эетэй бүлөөр ажаһууна. Манай өөрыгөө хамгаалха хүсэн үндэр хэмжээндэ байлгагдана.

Фабрика, заводуудта, нефтиин олзоборилгонуудта, транспорт дээрэ, тараалан ба фермэнүүдтэ хүдэлдэг, байшан гэрнүүдые баридаг, харгы зам татадаг, электростанцинуудые баридаг, оюун бодолой үнэтэ баялигуудые байгуулдаг, үхибүүдые һурган хүмүүжүүлдэг, хүнүүдэй элүүрые хамгаалдаг, эдэнэй ажаһуудалые гоёон шэмэглэдэг бүхы хүнүүдтэ — социалис Эхэ оронойнгоо аша туһада үнэн сэхээр, аша үрэ ехэтэйгээр ажалладаг бүхы хүнүүдтэ үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэнэбди.

Политическэ ба ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда оромнай КПСС-эй XXVI съездэдэ бэлдэжэ байна. Удаалахи табан жэлдэ, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проектые зүбшэн хэлсэлгэ энээниие элирхэйлэн харуулна. Эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые хурдадхаха, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, эдеэ хоолой асуудалые шиидхэхэ, арадай хэрэглэмжын эд бараа ехээр гаргаха,, байрын гэрнүүдые бариха гээшэ онсо шухала удха шанартай байна.

Арад болон парти бата нэгэдэлтэй гэжэ мэдүүлхэ дүүрэн үндэһэ баримтатайбди. Энэ эбдэршэгүй бата нэгэдэл хадаа коммунизмын түлөө манай тэмсэлэй шэнэ амжалтануудай эшэ үндэһэн болоно.

Коммунис партиин, Совет гүрэнэй ленинскэ дотоодын болон гадаадын политикые совет арад нэгэн һаналтайгаар һайшаана, халуунаар дэмжэнэ. Советскэ Союзай гадаадын политика тодо, һайн һайхан уг зорилгонуудтай юм. Бүхы арадуудай аша туһада эб найрамдал хангахые хүсэнэбди, Эрхэ сүлөөгэй, үнэн зүб ябадалай, хүгжэлтэ дэбжэлтын суртал һургаалнуудта хэлбэришэгүй үнэнбди. Советскэ Союз шахардуу байдал һуларуулхын түлөө, харилсаа холбоо бэхижүүлхын түлөө, империалис политикаар һүжэрөөн дэбэргэгдэдэг буу зэбсэгүүдые бутээн гаргалгада, уршаг түбэгүүд болон хёмороо зүришэлдөөнүүдтэ эсэргүүгээр эрид шууд тэмсэнэ.

Советскэ Союз дэлхэй дээрэ олон һайн ханинартай юм. Шэнэ жэлэй урда тээхэнэ социалис оронуудай ажалшадта, Коммунис, хүдэлмэришэнэй, национально-демократическа партинуудта, империализм, хархис хүсэнүүд ба дайн дажарта эсэргүү бүхы тэмсэлшэдтэ эгээл һайн һайхан хүсэлэнгүүдые хүргэжэ байһанаа мэдүүлнэбди.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө баатар габьяата совет хүдэлмэришэн ангиие, алдарта колхозно таряашадые, арадай интеллигенциие Шэнэ жэлээр үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб! –

Элүүр энхэ, урма баяртай ябахыетнай, ажалдаа, һуралсалдаа, зохёохы хэрэгтээ амжалта туйлахыетнай таанадта хүсэнэб!

Революциин, дайнай ба ажалай ветерануудта Шэнэ жэлэй амаршалга, Таанадта Эхэ оронойнгоо гүнзэгы ехэ баяр баясхалан хүргэжэ, талархалаа мэдүүлжэ байнаб.

Совет эхэнэрнүүдтэ зол жаргал, баяр баясхалан бүхы зүрхэ сэдьхэлһээ хүсэнэб!

Гайхамшагта совет залуушуулда, арми ба флодой шэн зоригто сэрэгшэдтэ халуун амаршалга хүргэнэбди!

Шэнэ жэлэй һүни арбан нэгэдэхи табан жэлэй ажалай вахтада жагсажа, Соведүүдэй ороной нангин хилэнүүдые һэрмжэтэйгээр сахижа, түрэл газар нютагһаа холо ажаллажа байһан бүхы хүнүүдтэ эгээл һайн һайхан хүсэлэнгүүдые хүргэнэбди.

Гэр бүхэндэ, айл бүхэндэ ходоодоо амгалан тайбан, түниш түбшэн байдал оршон мандаг лэ!

Шэнэ жэлээр, хүндэтэ нүхэдүүд!
Шэнэ зол жаргалаар!

Л. И. БРЕЖНЕВ ЭХЭ ОРОНОЙНГОО ҮНДЭР ДЭЭДЫН ШАГНАЛНУУДЫЕ БАРЮУЛБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. Э. Дымшицтэ, СССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министр Н. А. Щелоковто, КПСС-эй ЦК-гай хэрэгүүдые эрхилэгшэ Г. С. Павловта Ленинэй орденуудые, Социалис Ажалай Геройнуудай «Хадуур ба Балта» гэжэ алтан медальнуудые декабриин 30-да Кремль соо барюулба.

Шагналнуудые барюулха үедөө нүхэр Л. И. Брежнев үгэ хэлэбэ. Тэрэ иигэжэ хэлээ:

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Манай парти болон гүрэнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшадта, сугтаа хүдэлдэг үнинэй һайн хани нүхэдтөө манай Эхэ ороной үндэр дээдын шагналнуудые барюулха гэһэн зохид уялга мүнөөдэр намда даалгагдаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар:

— Совет гүрэнэй үмэнэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө, түрэһөөр 70 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Вениамин Эммануилович Дымшицтэ;

— Совет гүрэнэй үмэнэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө, түрэһөөр 70 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, СССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министр Николай Анисимович Щелоковто;

— Коммунис парти болон Совет гүрэнэй үмэнэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө, түрэһөөр 70 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай хэрэгүүдые эрхилэгшэ Георгий Сергеевич Павловта Ленинэй орден, «Хэдуур ба Балта» гэжэ алтан медаль барюулалгатайгаар Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо.

Эдэ шагналнууд тушаа юу хэлэхэ хүсэлэнтэйбиб?

Вениамин Эммануилович Дымшиц манай ажахын байгуулалтада ехэ хубитаяа оруулһан байна. Тэрэ хэдэн томо ехэ металлургическа заводуудые байгуулгада эдэбхитэйгээр хабаадаа. Дайнай һүүлэй һэргээлгын хүндэ хүшэршье һаа, алдарта жэлнүүдтэ «Запорожсталиие» һэргээн бодхоолгодо ээм ээмээ ниилүүлэн тэрээнтэй хүдэлөө һэм. Хожомынь нүхэр Дымшиц Эхэ оронойнгоо даалгабариие дүүргэжэ, Бхилайда суута завод барихадань энэдхэг ханинартаа туһалһан юм.

Эдэ бүхы жэлнүүдтэ, мүн хойшодоошье правительствын түбэй органуудта хүдэлхэдөө, тэрэ ажал хэрэгтээ шуналтай, эмхидхэхы бэлиг шадабаритай, урдань табигдаһан зорилгонуудые шууд сэхээр бэелүүлдэг байһаараа шалгарба. Саашадаашье иимэл байха аабза гэжэ найданаб.

Николай Анисимович Щелоковые би мүн лэ үнинэй мэдэхэб. Тэрэ партиин даалгаһан олохон участогуудта хүдэлһэн байна. Хаанашье тэрэ зохёохы хандасатай, баян үүсхэл эдэбхитэй, ажал хэрэгтээ үргэнөөр, гүрэнэй ёһоор хандадаг байһанаа харуулаа гээд хэлэжэ шадахаб.

Мүнөө нүхэр Щелоков тон харюусалгатай тушаалда хүдэлнэ. Тэрэнэй ажал ябуулга совет хүнүүдэй түни түбшэн, аюулгүй байдалые хангалгатай, коммунис байгуулалтын замаар манай урагшаа дабшасада һаад тойбо татадаг үзэгдэлнүүдые усадхахын түлөө тэмсэлтэй нягта холбоотой юм. Энэ харюусалгата участогта нүхэр Щелоков ехэ юумэ хээ — тэрээндэ барюулагдажа байһан шагнал энээниие гэршэлнэ. Зүгөөр бүри ехэ юумэ хэхэ хэрэгтэй. Энэ харюусалгата хэрэгтэ шэнэ ехэ амжалта туйлахыень тэрээндэ хүсэнэбди.

Георгий Сергеевич Павлов — манай партин дотор мэдээжэ болоһон хүдэлмэрилэгшэ мүн. Тэрэ ажалай ба үзэл сурталай ехэ хатуужал абаһан хүн болоно. Манай партиин материальна нөөсэнүүдые зүбөөр хэрэглэхын тула ехэ харюусалга тэрээндэ даалгагданхай. Тэрэ уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэдэг, юрэ шадамар бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ бэшэ, харин ёһотойл партийна хүдэлмэрилэгшэ һэн туладаа ажал ябуулгынгаа политическэ удха шанарые һайнаар ойлгожо, ажал хэрэгтээ хандадаг юм. Түбтэ, нютагуудта манай партийна органуудай ажал ябуулгын таарамжатай һайн материальна эрхэ байдал байгуулхын тула, партийна кадрнуудай хүдэлмэриин, ажаһуудалай ба амаралтын шухала эрхэ байдал хангахын тула тэрэ ехэ юумэ хээ. Энэ ажал дээрэ шэнэ амжалта туйлахыень тэрээндэ хүсэнэбди.

Шагналнуудые барюулхадаа, хүндэтэ нүхэдүүд, минии үнэн зүрхэнэй амаршалгые хүлеэн абахыетнай Таанадые гуйнаб.

Нүхэд В. Э. Дымшиц, Н. А. Щелоков, Г. С. Павлов үгэ хэлэхэдээ, манай ажалда үндэр сэгнэлтэ үгэһэнэйнь түлөө КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Советскэ правительствада, Леонид Ильич Брежневтэ үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэнэбди гэжэ мэдүүлбэ. Нийтын хэрэгтэ — манай орон дотор коммунис общество байгуулгада бүхы хүсэеэ, эрдэм мэдэсэеэ, дүй дүршэлөө саашадаашье элсүүлхэбди гэжэ эдэнэр найдуулаа.

Шагналнуудые барюулалгын үедэ байлсаһан КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь М. П. Георгадзе, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. М. Александров болон бусад нүхэд шагнагдагшадые үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, Соведүүдэй ороной аша туһада саашадаашье амжалтануудые туйлахыень эдэнэртэ хүсэбэ.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указһаа

РСФСР-эй МАЛ АЖАХЫН ТҮРҮҮШҮҮЛЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, бэлэдхэхэ талаар 1980 оной нэгэдэхи хахадай түсэбүүд болон социалис уялгануудаа дүүргэхэдээ, амжалта туйлаһанайнь түлөө шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Валеева Нурлыбанат Валеевнае — Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозой хонишон.

Литвинцева Вера Андреевнае — Бэшүүрэй районой Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой һаалишан.

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРДЕНООР

Аюшеев Даша-Нима-Зоригтуевичые — Яруунын районой Нисэнгын совхозой хонишон.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Емельянова Екатерина Васильевнае — Улаан-Үдын районой «Авангард» колхозой һаалишан.

Каниболоцкий Виктор Ивановичые — Загарайн районой Загарайн бройлерно шубуунай фабрикын директор.

Нечкин Иван Иннокентьевичые — Кабанскын районой Кабанскын шубуунай фабрикын бригадир.

Сымбелова Сырен Аюдаевнае — Түнхэнэй районой Түнхэнэй совхозой һаалишан.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН II ШАТЫН ОРДЕНООР

Гармаева Марта Данзановнае — Зэдын районой «Мир» корхозой һаалишан.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫН ОРДЕНООР

Алемасова Наталья Петровнае — Прибайкалиин районой «Прибайкальский» совхозой фермые даагша.

Мункуева Цырма Дашидондуковнае — Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

Нурмахметов Резван Нургалиевичые — Хориин районой Хүрбын совхозой хонишон.

Тыхеева Санжидма Аранзаевнае — Хурамхаанай районой Уланхаанай совхозой хонишон.

«АЖАЛАЙ ШЭН ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Алексеев Архип Ивановичые — Мухар-Шэбэрэй районой Заганай колхозой хонишон.

Аюшеев Ширип Аюшеевичые — Баргажанай районой Бодоной совхозой хонишон.

Бундашинова Ольга Бадмаевнае — Захааминай районой Санагын совхозой хүдэлмэришэн.,

Ефремова Пистимея Калиновнае — Хяагтын районой Ехэ-Нугын совхозой һаалишан.

Мунконоз Владимир Бадмаевичые — Ахын районой «Улаан-Аха» колхозой хонишон.

Хромых Еремей Анкудиновичые — Улаан-Үдын районой «Искра» колхозой зоотехник.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Алексеева Раиса Дмитриевнае — Улаан-Үдын районой Оронгын совхозой хонишон.

Ванданова Елизавета Бальжинимаевнае — Зэдын районой «Октябрьский» совхозой һаалишан.

Воробьева Елизавета Фёдоровнае—Кабанскын районой Кабанскын шубуунай фабрикын шубуушан.

Ламожапова Наталья Бальжиновнае — Баунтын районой Амаладай совхозой һаалишан.

Непомнящих Наталья Николаевнае — Хойто-Байгалай районой «Северный» совхозой һаалишан.

Санжалова Норжима Задеевнае — Бэшүүрэй районой Елааний колхозой хонишон.

Цыбжитова Цырма Монтоевнае — Яруунын районой Яруунын совхозой һаалишан.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1980 оной декабриин 16.

ҮШӨӨ НЭГЭ ЗАВОД

ЭНЭ жэлэй урда тээхэнэ Гүрэнэй комисси Улаан-Үдын шэнээр баригдаһан һүнэй заводые баяр ёһололой оршон байдалда тушаан абаба. Тиигэжэ республикымнай иниислэлдэ халаанай туршада 100 тонно сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ хүсэтэй томо предприяти ашаглалгада оруулагдаа.

Шэнэ предприятиие ашаглалгада оруулгада зорюулагдаһан баярай суглаан дээрэ тус предприяти хараалагдаһан болзор соогоо, һайн шанартайгаар баригдаба гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Эндэ генеральна подрядчик —«Жилгражданстрой» трестын 162-дохи ПМК-гай коллективэй аша габьяа ехэ. Тэдэнэр «Союзмясомолмонтаж» трестын Ангарскын управлениин, «Востоксибэлектромонтаж», «Сибмонтажавтоматика» трестнүүдэй түлөөлэгшэдтэй эбтэй эетэйгээр хүдэлжэ объектээ саг соонь тушааһан байна.

Энэ барилга дээрэ нүүдэлоньһожоруулагдамал 162-дохи колонныи бригаданууд эршэтэйгээр хүдэлөө. Республикын габьяата барилгашан В. И. Перевозников, М. К. Заиграева, К. Т. Корытцев, В. М. Чубаров, Г. А. Алексеева тэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд эршэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, ажалай амжалтада горитойхон хубитаяа оруулаа.

—Манай колонно городой һүнэй заводой барилга дээрэ 1979 оной зунһаа эхилжэ хүдэлһэн юм. Жэл хахад соо гайхамшаг хүдэлмэри хэгдэжэ, объектэмнай ашаглалгада тушаагдаба. —гэжэ 162-дохи ПМК-гай бригадир Н. Т. Корытцев омогорхон хөөрэнэ.

—Тус заводые саг соонь ашаглалгада оруулжа, партиин XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтаха гэһэн зорилго урдаа табиһан байгаабди. Тиимэһээ үсэд шангаар хүдэлөөбди, — гэжэ нүүдэл колонныи бригадир Г. А. Алексеева хэлэбэ.

«Союзмясомолмонтаж» трестын Ангарска управлениин прораб Леонид Лубсанович Хальбаев үгэ хэлэхэдээ, эндэхи оньһон түхеэрэлгэнүүдые тодхоходомнай һүнэй промышленностиин нэгэдэл, областной партийна организаци, Октябрьска районой хүтэлбэрилэгшэд ехэ туһаламжа үзүүлээ гэжэ тэмдэглэбэ.

Городой һүнэй заводой барилгада хабаадагшадые Гүрэнэй комиссиин түрүүлэгшэ, республикын һүнэй промышленностиин нэгэдэлэй ахамад инженер Б. Ф. Главацких, һүнэй заводой бригадир, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Л. Ф. Козулина, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. С. Берещинов, КПСС-эй Октябрьска районой нэгэдэхи секретарь И. А. Антакшинова, республикын һүнэй промышленностиин генеральна директор Б. Д. Ангархаев, үйлэдбэриин барилга-хабсаралгын «Бурятпромстрой» нэгэдэлэй генеральна директор С. Л. Ошоров, «Жилгражданстрой» трестын ахамад инженер Н. Л. Николаев, городой һүнэй заводой директор Д. Д. Бохоев гэгшэд хани халуунаар амаршалба.

Барилга дээрэ шалгараһан хүдэлмэришэдтэ КПСС-эй обкомой болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, КПСС-эй горкомой ба горгүйсэдкомой, КПСС-эй Октябрьска райкомой ба райгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотанууд, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа.

Р. МОИСЕЕВА.

ҺАЙН СЭГНЭЛТЭТЭЙГЭЭР

Улаан-Үдын Советскэ райондо һүүлэй үедэ шэнэ томо барилганууд ербын бодобо. Тэдэнэй нэгэн — үдэр соо 750 хүниие үзэхэ поликлиникын байшан мүнөө Н. Каландаришвилиин нэрэмжэтэ үйлсые шэмэглэбэ.

Энэ барилга дээрэ 7-дохи СМУ-гай Н. Т. Степанов, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Л. Н. Кузнецова, Т. О. Пахомова, М. Ф. Гребенщиков, Н. В. Козулин гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд шалгараа. Тэдэнэр жэл хахад соо шэнэ поликлиникын барилга дүүргэбэ. Городской 1-дэхи поликлиникын шэнэ корпус һайн сэгнэлтэтэйгээр тушаан абтаа.

МҮНДЭЛЭН ЕРЭҺЭН АРБАН НЭГЭДЭХИДЭ

Гунга ЧИМИТОВ

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ МЭНДЭ

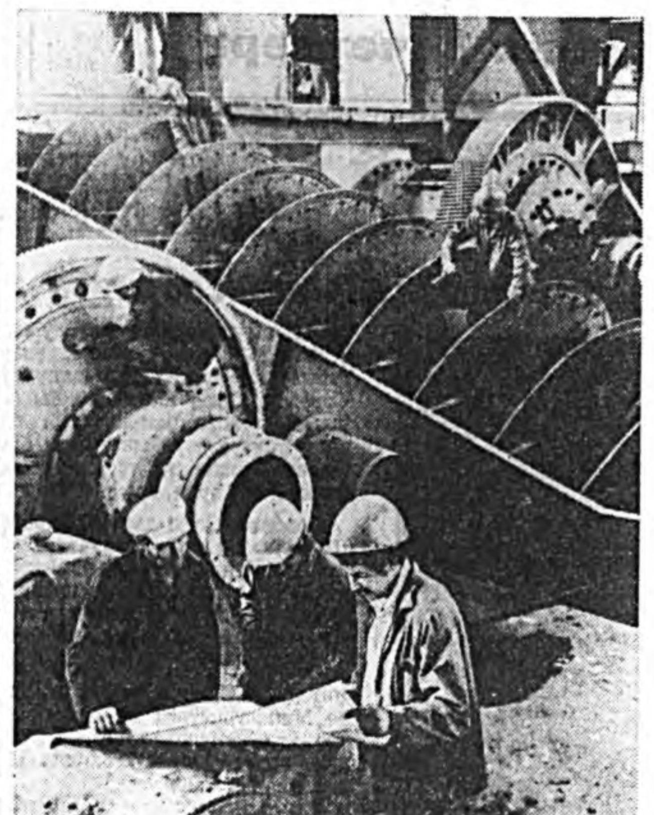
Арадамнай үлэбэ
баһа нэгэ түүхэтэ жэл.
Алхабабди урагшаа —
Шэнэ жэл шууд гараба.
Хэн хэмнай
үнэн сэхээр шэнжэлэн,
Хэмгүй хёрхоор
гэдэргээ эрьсэн хараба.
Ямар байгаабши
мянга юһэн зуун наян он?
Ябабашье нимэ
асуудал өөрөө гарана.
Туйлалта ехэ,
хүшэр асуудалнууд олон,
Тухашарһан үшөөр
байхал даа, тэгэд яахаб...
Арбадахи табан жэл
арадамнай зүрыгаа,
Ажалшад олоной
зоригые үргэн дэхёолоо.
Үйлэдбэринсэ,
жэнхэни хүдөө ажахыгаа
Үндэр дээрэ
һаргаһамнай эли болоо лэ.
Байгал-Амарай
шэрэм харгы зурыжа,
Бартаа хүбшые
совет хүнүүд эзэмдээ.
Галуута-Нуурнай
орон соогоо суурхажа,
Галаар ялараад,
Монгол хүрэтэр зэдэлээ.
...Коммунизм зориһон
бидэнинэ зоригжуулхал
Хорни зургаадахи
съездээр абтаһан түсэб.
Шэнэ жэлэй
богоһо дээрэһээ урагшаа
Шэртэн харанаб
Буряад һайхан ороноо.
Мэдэнэб — хэзээш
замнай арюун байхал!
«Мэндэ!» — гэжэ
амаршалнаб арад олоноо.

О

Арбадахи табан жэлэймнай томо барилгануудай нэгэн болохо Забайкальска апатидуудай заводой барилга шиидхэхы шатадаа оронхой. Эдэ үдэрнүүдтэ «Сибхиммонтаж» гэжэ трестын Сергей Чудовай хүтэлбэрилдэг бригада туршалгын шанаржуулгын фабрикын гол технологическа түхеэрэлгэнүүдые хабсаргажа дүүргэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хабсаралгын хүдэлмэринүүд түлэг дундаа.

М. СИБИРЯГАП фото.

НЭРЭ ХҮНДЫМНАЙ ХЭРЭГ

АРБАДАХИ табан жэлээ түгэсхэжэ, шэнэ табан жэлэй богоһо алхажа ороод байхадаа, үнгэрһэн сагаа эрьен хараха, ажахынгаа хүдэлмэриин дүн, болоһон хубилалтанууд тушаа богонихоноор тогтожо хөөрэхэ дуран хүрэнэ. Манай совхоз шэнэ газарта ерэжэ түбхинэжэ, гол һалбари —мал ажалаа хүгжөөжэ эхилһээр арбаад жэл болошобо.

Энэ сагаа хаража үзэхэдэ тиимэшье ехэ бэшэ даа. Би багахан лэ саг гэжэ баталха байнаб. Ажахымнай хүгжэлтын гол шата гэхэдэ, арбадахи табан жэл болоно. Хэнэйшье мэдэһээр үнгэрһэн үедэ сагайнгаа уларилай талаар угаа таарамжагүй байгаа. Илангаяа манай эндэ жэлһээ жэлдэ бороо хура ородоггүй гээшэ. Тиигэбэшье бүхы хүдэлмэришэд болон малшадайнгаа үнэн зүрхэнһөө оролдожо, габшагай һайнаар ажаллаһанай ашаар ажахымнай мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэбэ. Энэмнай манай туйлаһан горитой амжалта болоно гэжэ тоолохо байнабди.

Мал ажалаа хүгжөөхэ, малшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ, хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлхэ талаар совхозой дирекци, партийна организаци горитой хүдэлмэри ябуулаа юм. Хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулгануудые хараалжа, бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ эхилһэн байнабди. Тэдэнэй нэгые нэрлэбэл, ниитын адууһа малда бата найдамтай тэжээлэй үндэһэ һуури байгуулха болоно. Сабшалангаар муу манай ажахыда энэ хүдэлмэри шухалын шухала дээрэ тоологдоо бэлэй. Тиигэжэ Үдын голой уһалууриин системэ байгуулагдажа эхилээ бшуу.

Урдань малай бэлшээри, намаг, болдогтой байһан газарые үндэһөөрнь хубилгажа, ган гасуур жэлдэшье тогтууритай һайн ургаса абадаг болобобди. Эндэ лугомелиоративна отрядые даагша, коммунист Г. Б. Булатовай хубита тон ехэ. Тэрэ звеногойнгоо гэшүүдтэй хамта культуртехническэ хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр ябуулжа, үрэжэлыень һайжаруулжа шадаа бшуу. Энээнэй ашаар байгша ондо гектар бүриһөө дунда зэргээр 30 центнер үбһэ абаһан байха юм.

Ямаршье малай ашаг шэмэ тэжээлһээ дулдыдадаг гээшэ. Тиимэһээл энээндэ гол шухала анхарал нэн түрүүн табигдаһан, саашадаашье табигдаха байна. Мал ажал дээрэ туйлагдаһан амжалтануудай эндэһээл эхитэй.

Гэхэтэй хамта малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ хэрэг тэдэниие харууһалжа байһан хүнүүдһээ сэхэ дулдыдана. Партком ажахынгаа гол шухала участогуудта коммунистнуудые тааруугаар хубаарилан табижа, партийна нүлөөе гүнзэгырүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулдаг. Мүнөө малшадаар нилээд олон партиин гэшүүд ажаллажа, ёһотой ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Имагтал тэдэнэр лэ социалис мүрысөө толгойлжо, шэнэ табан жэлые, болохоёо байгаа түрэл партиингаа XXVI съездые бодото ажалай бэлэгүүдээр угтажа байна.

Тэдэнэй дунда эрхим хонишон, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, Ленинэй, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто К. М. Танганов арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабари гурбан жэл хахад соо бэелүүлээ. Мүн партиин гэшүүд хонишон, Социалис Ажалай Герой Н. Л. Тогмитова, һаалишан Б-Х. Ц. Базарова, мал адуулагша Б-Д. Л. Жапов, залуу коммунист, хонишон В. Хертухеев болон бусад тухай һайн һайхан үгэнүүдые хэлэхээр. Тэрэшэлэн энэ амжалтые механизаторнууд болон малшаднай баһал шэрээлсээ юм. Залуу механизаторнууд Ц-Д. Мункуев, Д. Дымбуев, Г. Цынгуев гэгшэд аха нүхэдһөө дутуугүй габшагай һайнаар ажаллажа байдаг. Тиихэдэ жолоошод В. Ситников, И. Косыгин, А. Хайдуков гэгшэдэйшье хубита ехэ. Энэ багахан бэшэг соо оролдосотой һайнаар хүдэлжэ, муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлаһан ажалай түрүүшүүлые бултыень дурдахын аргагүй. Онсолон хэлэхэдэ, түсэбэй дүүргэлтэ совхозоймнай хүдэлмэришэн бүхэнэй үдэр бүриин урагшата ажалай дүн болоно гээшэ.

Ажалай амжалта хүн зоной ажаһуудалһаа тэдэнэй сэдьхэлэй байдалһаа дулдыдана. Энээниие хараада абажа, һайн ойлгожо дирекци, партком, рабочком болон ВЛКСМ-эй комитет хүдэлмэришэдэйнгээ һаадгүйгөөр ажаллаха, сагаа аша үрэ ехэтэйгээр үнгэргэхэ эрхэ байдал байгуулха талаар ехэ юумэ хээ. Илангаяа малшадай байра байдал һайжаруулха хэрэгтэ анхарагдаа. Үнгэрһэн жэлнүүдтэ малшадай бүхы байра һэльбэн шэнэлэгдээ. Мүнөө үеын эрилтэдэ хүрэхэ олон шэнэ байранууд бодхоогдоо. Гадна бани, улаан булангууд нээгдээ, малай байрануудшье шэнэлэгдээ. һү һаалиин комплекс, 500 тугалай байха байра, мал шахан таргалуулха байранууд гэхэ мэтын ехэ барилганууд хэгдээ.

Саашань хэлэхэдэ, үнгэрһэн табан жэлдэ совхозой хүдэлмэришэдтэ хоёр айлай ажаһууха арбан хоёр гэр баригдаа. Манай түб болохо Улаан-Одон тосхондо шэнэ үйлсэ байгуулагдаһан, һайн үндэһэ һууритай дунда һургуули, шэнэ магазин нээгдэһэн байна. Мүн 50 һууритай хүүгэдэй саад нээгдэжэ, олон гэрэй эзэн эхэнэрнүүд ажаллаха аргатай болоо. Холын малшадаймнай үхибүүд интернадта байдаг.

ЭДЭ ЖЭЛНҮҮДТЭ ажахымнай материально-техническэ үндэһэ һуури хүгжэһэн, бэхижэһэн байна. Олон шэнэ трактор, машина болон бусадшье оньһон техникэ абаабди. Урдань үзэгдөөгүй хүсэтэ гурбан К-700 трактортай болообди. Оньһон техникэ заһабарилха МТМ, дулаан гараж гэхэ мэтэ һэльбэгдэһэн, шэнээр баригдаһан байна. Хабарай тарилгын, ургаса хуряалгын үедэ механизаторнуудай байха мүнөө үеын эрилтээр Ааланай отделенидэ полевой стан шэнээр баригдаһан. Эдэ бүгэдэмнай арбадахи табан жэлэй үетэн гэхэдэ алдуу болохогүй. Юрэдөө, хүн зомнай улам баян дэлгэр ажабайдалтай болоо гээшэ.

Ажалшадайнгаа сэдьхэл дүүрэн, урма баяртай хүдэлһэн газарта амжалта туйлахын тула манай партийна организаци тэдэниие урмашуулха, эдэбхи үүсхэлыень бадаруулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна. Социалис мүрысөө бодотоор эмхидхэжэ, дүнгыень саг соонь согсолжо, илагшадые урмашуулдаг гээшэбди. Урмашуулгын элдэб гурим хэрэглэхые оролдодогбди. Хүн бүхэн өөрынгөө, нүхэдэйнгөө ажалай дүн хаража, хэһэн, дүүргэһэн юумынгээ сэгнэгдээд байхада доторһоо баярлажа, ажалдаа бүри һайнаар хүдэлхые оролдодог шуу.

Мүнөө арбан нэгэдэхи табан жэлэй богоһо алхаад байхадаа туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амараад, һууха эрхэгүйбди. Энэ туйлалтаяа улам саашадань хүгжөөжэ, бүри арьбадхаха шэнэ амжалтанууд тээшэ зорихо ёһотойбди. һү, нооһо үйлэдбэрилгые саашадань дээшэлүүлхэ, малай тоо толгой олошоруулха байнабди. Ажахымнай махаһай мал үсхэбэрилжэ гүрэндэ худалдахаар мэргэжэхэ гэхэ гү, али залуу мал шахан таргалуулха ажахынууд хоорондын нэгэдэл болохо байна. Мүнөө энээнэй эхин табигдаа. Бидэ районойнгоо ажахынуудһаа тугалнуудые суглуулжа, тэнжүүлээд, шахан таргалуулха гүүртэнүүдтэ суглуулхэ болонобди. Тиигэжэ жэл хахад болоод, толгой бүриин амидын шэгнүүрые 350 килограммда хүргэжэ гүрэндэ тушааха түсэбтэйбди. Энэ хүнгэн хэрэг бэшэ. Шэнэ юумэн хэзээдэшье дутуу дундатай байдаг. Тугалай байрашье үшөөл түгэд бэшэ. Зунай үедэ тугалнуудые байлгаха байра, һайн бэлшээри хэрэгтэй. Тус асуудал мүнөөнһөө шиидхэхэ зэргэтэйбди. Тугалнуудые харууһалха технологи мүнөөшье болотор һайнаар элирүүлэгдээгүй байһаар. Гэхэтэй хамта малай үүлтэр һайжаруулха, түл олоор абадаг болохо талаар ехэ хүдэлмэри хэхэ болохобди.

Үбэлжэлгын хаһа түлэг дундаа. Эндэ мүнөө хамаг юумэн эмхи гурим, бэлэдхэлһээ дулдыдаха. Фермэ, гүүртэ бүхэндэ тэжээл буйлуулга эмхидхэгдэнхэй. Тэжээлээр хомор үедэ тэрэнэй килограмм бүхэниие шанаржуулжа, гамтайгаар гаргашалха шухала. Тиигэбэшье ажалшаднай энэ харюусалгатай хаһаяа муу бэшээр үнгэргэхөөр зэһэнхэй. Тэдэнэр КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абанхай. Жэшээлхэдэ, манай мал адуулагшад харууһалдаг малайнгаа 99 процентые ондо оруулжа, шэгнүүрыень нилээд нэмээхээр хараалаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа партиин ЦК-гай проектые зүбшэн хэлсэлгэ хаа хаанагүй эмхидхэгдэжэ, ажахымнай хүдэлмэришэд үнэн зүрхэнһөө дэмжэжэ, өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые оруулна, саашадаа бүри һайнаар хүдэлхэ байһанаа мэдүүлнэ. Энэ үедэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэдхэхэ гээшэ манай парткомой шухала зорилго болонхой. Тиигэжэ алдарта партиингаа ээлжээтэ съездые ажалай шэнэ амжалтануудаар угтажа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ габшагай һайнаар хүдэлхэ гээшэ бүхы ажалшадаймнай нэрэ хүндын хэрэг болоно.

Е. БАДМАЖАПОВ,
Хорнин совхозой парткомой секретарь.

ПУБЛИЦИСТИКЭ

НАЯАД ОНУУДАЙ

1.

ШЭНЭ ЖЭЛЭЭР, хүндэтэ уншагшад!...

Шэнэ Жэлээр дашарамдуулан, бэе бэеэ амаршалдаг, бэе бэедээ зол жаргал хүсэдэг ёһо заншал хүн түрэлтэнэй һайн һайхан шэнжэнүүдэй нэгэн гээшэ ааб даа.

Мүнөө гараһан Шэнэ Жэлнай дэмбэрэлтэ үе сагтай тудалдаба. Юуб гэхэдэ, арбадахи табан жэлнай түгэсэжэ, бүхы совет арад хэһэн, бүтээһэн ажалайнгаа дүнгые согсолжо, саашанхи хараа бодолнуудаа тодорхойлжо байна.

Арбадахи табан жэлнай хэр үнгэрбэ гээшэб?

«Соведүүдэй түсэблэһэн арбадахи табан жэл буруу һүрэхэнь!» гэжэ буржуазна номнолшод «айладхаад» абадаг байгаа. Тэд буржуазна «мэдэлшэдэй» имэрхүү үгэнүүд бидэндэ шэнэ бэшэ. 1917 ондо Агуу ехэ Октябриин социалис революциин илаад байхада:

— Большевигууд удангүй унаха.., — гэжэ капиталис оронуудай ээрхэг түримхэйнүүл номнодог, тэрэ хэлээшынгээ хүсэлдэхые тэсэжэ ядан хүлеэдэг байгаа; удангүй интервенци үүдхээд, хамараа хаха сохюулһан юм гэжэ мэдэнэбди. Соведүүдэй түсэбэй буруу һүрэхэ тухай түрүүшын табан жэлнүүдэй үедэшье тэдэнэр лабладаг, бидэндэ муүе хүсэһэн хүсэлэйнгоо бэелхые зүүдэндээ хаража хонодог байгаа. Тэд тэдэнэй уридшалан хэлэһэн таамаг хүсэл нэгэтэшье бэелээгүй, бэелхэшьегүй!

Гэхэ зуура «Бүлэ соо хубилан түрэһэн үри байдаг» гэжэ арад зон хэлсэдэг шуу. Тиимэрхүү «хубилан түрэһэн хүнүүд» бидэнэй дундашье хааяа үзэгдэдэг гээшэ.

«Үгы!.. Муу!..» гэһэн үлзыгүйхэн үгэнүүдһээ ондоо юумые хэлэнэйнгээ үзүүрһээ унагаадаггүй, сэдьхэл зүрхэеэ хёморолой оршолондо барюулшаһан, муу аматай хүнүүд (тиимэшүүл тон үсөөн гэжэ лаб мэдэнэбди) үнөөхил муугаар амалан:

—Юун! Хаяя! Хооһон хашхараан! Юуншье үгы! Энэ хүн, тэрэ коллектив табан жэлэйнгээ түсэбые дүүргээгүй, — гэхэ мэтэшэлэн уршаганалдаха. Тэд гэгээн сагаан үдэрые һүни гэжэ буляалдадаг, һайхан юумые муухай, һайн юумые муу гэжэ бэталдаг, хёморгон сэдьхэлтэй хүнүүдтэ алтан оройтойшье малгай үмдэхүүлээ һаа, голодоһон гэжэ нэрлэхэ, шэнэхэн шара тоһоорошье хүндэлөө һаа, хуршанхай байба гэжэ хараагаад саашалха — имэрхүү этэгээдүүд олоной дунда хаа-яа дайралдадаг гээшэ. Тэд тэдэнэй муу аман хэндэшье тоогдодоггүй, хэншье тэдэниие «пэй!» гэжэ өөгшөөдэггүй. «Намагай бахын хашхархые шагнаха сулөөмни бологшогүй. Бахын хашхархые шагнанхаар, ажалаа ябуулаашамни дээрэ», — гэжэ намагые хатаалгада хабаадажа байһан нэгэ механизаторай бэшэһые «Комсомольская правда» газетэдэ уншаһанаа мартадаггүйб. «Тэжээһэн буруу тэргэ эбдэхэ» гэһэншүү, үргэһэн тэнжээһэн Эхэ оронойнгоо хүгжэлтые обёорхо дурагүй этэгээдүүдтэ зорюулан, тэрэ автор эдэ үгэнүүдые бэшэһэн байгаа.

Харин хэдынэйшье үедэ сэдьхэл зүрхэеэ этигэлээр билтарган, эрмэлзэл дүүрэнээр ажалдаа шунагшад лэ социалис обществын хүгжэлтые хангадаг гэжэ мэдээжэ. Республика доторнай хэдэн зуугаад мянган ажалшад социалис мүрысөөнэй манлайда ябана. Имагтал Улаан-Үдэдэ 2430 коммунист табан жэлэй даабарие болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Тиихэдэ 5706—коммунис ажалай ударник.

Мүнөө КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ хэдэн мянган ажалшад, бүхэли коллективүүд ажалай үндэр вахтада жагсаад, унаһан малгайгаа абажа үрдингүй, магнайнгаа хүлһые аршаха тухагүйгөөр ажаллажа байна!

Сахилгаанай үзүүрые
улаан гараараа гэнт
Саб шүүрэн,
аргамжа томохо
бэлигтэй
Саһата шуургандаш,
ган гансуурташ
сухарихагүй
Сагай хүлэгые,
хойноо хаяха шэдитэй-
Альгаяа холоһон,
наранда хүрилһэн
шарайтай
Ажалай баатарнуудта —
алдар солын магтаал!

2.

ГЭБЭШЬЕ ХЭҺЭН туйлаһанаа урдаа бараад, совет арад өөрыгөө хөөршөөжэ байдаг зангүй, холын хярануудые тээшэ зуралзаһан харгы замуудые тухайдаа бодомжолдог. Арадай хүсэл партиингаа хараа шугамтай хододоо ганзагалнилдэһэн байдаг гээшэ. Энэнь нэгэнтэ бэшэ түүхэдэ гэршэлэгдэһэн ха юм.

Мүнөөшье олоной зүбшэлгэдэ тунхаглагдаһан «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үе соо СССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа КПСС-эй ЦК-гай проект соо гол шухала ямар зорилго табигданхайб гэхэдэ, совет арадай ажабайдалай материальна болон соёлой хэм хэмжээе хэлбэришэгүйгөөр дэбжээлгэ болоно.

КПСС-эй ЦК-гай проектын зүбшэн хэлсэгдэжэ байһан ушар хадаа мүн лэ мүнөө га-

> ,,Богучанска ГРЭС-эй барилга үргэн дэлисэтэйгээр ябуулха, Хара-Нуурай ГРЭС-эй түрүүшын агрегадуудые ашаглалгада оруулха, Гусиноозёрско ГРЭС-ые барижа дүүргэхэ, Озёрнэ полиметаллай нөөсэ баялигые ашаглаха бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэхэ".
>
> «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай проектһээ.

АМЖАЛТАЯА АРЬБАДХАН, ЗОРИЛГОЁО ТОДОРХОЙЛОН

Хүдэлмэришэ, тэмсэлшэ совет араднай хүсэтэ дорюун алхамаараа арбан нэгэдэхи табан жэлээ эхилбэ. Арбадахи табан жэлнай өөрынгөө амжалта, туйлалтануудые, алдарта хэрэгүүдые гүрэн түрымнай, ажабайдалаймнай хүгжэлтын намтарта аржыса бэшээд, түүхын нэгэ хэһэг болон үлэбэ.

Тиихэдэ манай «Теплоприбор» заводой коллектив табан жэлэйнгээ түсэб 1980 оной ноябриин 19-дэ дүүргээ һэмди. Жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 1 миллион 460 мянган түхэригэй продукци гүрэндэ тушаагаабди. Арад зоной үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргаха табан жэлэймнай түсэб ноябриин 1-дэ бэелүүлэгдэжэ, түсэбһөө гадуур 240 мянган түхэригэй эд бараан гаргагдаа.

Манай заводто бүтээгдэһэн продукци оронойнай олон городуудта, мүн дэлхэйн жараад оронуудта эльгээгдэдэг юм.

Арбадахи табан жэл соо продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн 32,7 процентээр ургаа. Энэ ургалтын 96 процентнь имагтал ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар туйлагдаһан байна. «Гээгдэгшэдгүйгөөр хүдэлхэ» гэһэн ростовойхидой гаргаһан уряа доро дэлгэрһэн социалис мүрысөөн, шэнэ техникэ, технологи үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэ гээшэ эндэ ехэ үүргэ дүүргэһэн байха юм.

КПСС-эй XXVI съездые угтуулан дэлгэрһэн социалис мүрысөөн манай хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл, хүсэл эрмэлзэл улам ехээр бадаргаа. «КПСС-эй XXVI съездэдэ — эршэтэ ажалай 26 недели» гэһэн уряатай социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрээ һэн. Тиин манай хүдэлмэришэд урдань абаһан уялгануудаа шэнэлһэн, табан жэлэй, 1980 оной түсэбүүдые уридлан дүүргэхэ болзороо хараалһан байха юм. Тиигэжэ, жэшээнь, коммунист А. И. Яковлевай ударидадаг токарьнуудай бригада «Жэлэй даабарие — декабриин 10-да» гэһэн үүсхэл гаргаа һэн. Энэ үүсхэлыень заводой 180 хүдэлмэришэд дэмжэжэ, булта абаһан уялгаяа дүүргээ.

Арбадахи табан жэлэйнгээ түсэб, уялгануудые болзорһоонь урид дүүргэһэн түрүү коллективүүднай мүнөө түрэл партиингаа ээлжээтэ XXVI съездэдэ зорюулан, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые шэнээр абана. Тиигэжэ коммунист К. И. Матвеевэй удэридадаг механическа цехэй токарьнуудай бригада арбадахи табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид бэелүүлээд, «Арбан нэгэдэхи табан жэлые — дүрбэн жэл соо» гэһэн үүсхэл гаргаба. Заводоймнай цехүүдтэ «Продукци һайн шанартайгаар бүтээхэ, болзорһоонь урид үйлэдбэридөө хэрэглэхэ» гэһэн уряатай социалис мүрысөөн дэлгэрэнхэй. Мүн «Хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэлдэ—инженернэ туһаламжа» гэһэн уряата хүдэлөөндэ заводоймнай инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд олоороо хабаададаг болоо. Мүнөө 1—3 жэл хүдэлжэ байһан дунда ба дээдэ эрдэмтэй 54 хүнһөө бүридэһэн залуу мэргэжэлтэдэй совет заводой комсомолой комитедэй хүтэлбэри доро залуушуулай эдэбхи үүсхэл бадаргаха талаар горитой хүдэлмэри ябуулна.

Бүтээн гаргадаг продукциингаа шанарые һайжаруулхын түлөө манай коллектив ехээр оролдодог гуримтай. Бүхы продукцимнай 19,2 процентнь гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэйгээр тушаагдадаг юм. Гансахан 1980 ондо заводтомнай бүтээгдэдэг дүрбэн прибор энэ тэмдэгтэ хүртөө һэн. Продукциин шанарай түлөө тэмсэлые хинан хүтэлхэ комплексно гуримай хоёрдохи ээлжээе СССР-эй прибор бүтээлгын промышленностиин министерствэдэ тушаагаабди.

Арбадахи табан жэлэй үедэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын тула наука техникын шэнэ шэнэ арганууд үйлэдбэридэмнай нэбтэрүүлэгдээ. Индукционно пешэн соо алюмини хайлуулха, машинын, агаарай даралтын хүсөөр орсо түхэлтэй детальнуудай шудхалаа хэхэ гэхэ мэтэ шэнэ арганууд болоно. Механическа цехтэмнай программаар хүдэлгэгдэдэг станогууд тодхогдонхой.

Заводоймнай социальна хүгжэлтын түсэбөөр үнгэрэгшэ табан жэл соо мүн лэ ехэ юумэн хэгдээ. Хүдэлмэришэдэй ажалай ба амаралтын эрхэ байдал нилээд һайжаруулагдаа, салин хүлһэн дунда зэргээд 12 процентээр дээшэлээ. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ энэ талаар бүри ехэ юумэн хэгдэхэ байна. Энэ зорилгомнай «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа КПСС-эй ЦК-гай проект дотор «...орёо технологическа процессүүдые үргэлжэ дээрэнь автомат болгохо системын, агрегадуудай, машинанууд болон түхеэрэлгын оньһонуудые, прибор болн датчигуудые үйлэдбэрилгэ уридлуулан, түргэнөөр хүгжөөхэ. Элшэ хүсэ хэрэглэлгые автомат аргаар хүтэлбэрилхэ системэдэ хэмжэлгэ-мэдээсэлгын техникэ, тэрэшэлэн хүдөө ажахын продукциин шанар автомат аргаар хинахада хэрэгтэй прибор болон хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргадаг болохо», — гээд эли тодоор хэлэгдэнхэй.

В. НИМАЕВ,
Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводой директор.

БҮХЫ ХҮСЭЕЭ ЭЛСҮҮЛХЭБДИ

Ямаршье жэл коллектив бүхэнэй ажабайдалда өөрын онсо илгаатай, али нэгэ юумээрээ мартагдашагүй байдаг. Энэ үнгэрһэн жэл манай совхозой ажалшад, малшадта шанга шалгалта, ехэхэн һургаал болоо юм.

Һүүлэй хоёр жэл удаагаар ган гасуур боложо, үбһэ тэжээл урдынхиһаа жэшээгүй багаар абтаад, малай үбэлжэлгын үедэ зарим тэды бэрхэшээл тохёолдоо. Илангаяа нёдондо үбэлжэлгын үедэ тэжээлэй дутамагһаа болоожо, малай ашаг шэмэ доошолһон, мяха, һү болон бусад продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбэй дүүргэлтэдэ бэрхэтэй болоһон байна.

Хэды тиигэбэшье совхозой диилэнхи олонхи ажалшад сагай уларилай тохёолдууһан бэрхэшээлые амжалтатайгаар дабажа гараха, үйлэдбэридөө һайн үрэ дүн туйлахын түлөө эршэ зоригтойгоор, габшагайгаар хүдэлөө гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Нёдондо Еланска отделениинхид (эрхилэгшэнь И. А. Стайсупов, тракторна бригадынь бригадир В. И. Залуцкий) бүхы тариалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 18 центнер ороо һо абажа, район соогоо эгээл үндэр ургаса хурялгаа юм. Эндэхи үнинэй механизатор П. П. Балагуровай звено олон жэлэй нопоо тариһан газарай гектар бүриһөө гушаад центнер ургаса хуряажа, бүхыдөө 6,5 мянган центнер үбһэ абаха аад, тэрэнээ юһэ мянган центнертэ хүргөө.

Энэл отделениин һаалиин комплексын малшадшье ажалдаа муу бэшэ үрэ дүн туйлаа. Район соогоо жэлһээ жэлдэ гурба мянгатанай тоодо оролсодог һаалишан Н. Г. Пилипенко, Ажалай Улаан Тугай орденто К. П. Залуцкая, бэрхэ һаалишан Т. Г. Шевцова гэгшэд нёдондошье социалис мүрысөөндэ баһал эрхимлэжэ гараа.

Тугал, буруунуудые гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ, шахамал үхэрэй шэгнүүр ехээр нэмээхын түлөө мүрысэжэ, тугалшад М. Н. Елизов, П. И. Суртанов, үхэршэн А. И. Суранов гэгшэд гансахан үнгэрһэн ноябрь, декабрь һаранuудта харууһалдаг малайнгаа түс бүриин шэгнүүрые сүүдхэдээ 970—1200 грамм хүрэтэр нэмээгээ.

Гэхэтэй хамта үнгэрэгшэ жэлэй бүхы дүн бидэнэй һанаа сэдьхэлые яашье амаруулнагүй. Арбадахи табан жэлдэ бүхы дээрээ тариан болон мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэ зарим тэды ехэ болоошье һаа, һү абаха, гүрэндэ худалдаха табан жэлэй, мүн 1980 оноойшье түсэб дүүргэгдээгүй үлэбэ. Мяха, ороо һо тариа, хартаабха. үйлэдбэрилхэ, малай тоо толгойе олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар сэхэхэн арга боломжоёо үшөөл хэрэглэжэ шадаагүйбди гэжэ мэдэрхэ шухала.

Шэнэ жэлэй гарахада илангаяа хүдөөгэй ажалшан, малшан бүхэн энэмнай ямар жэл болохоб, этигэл найдабариемнай харюулха гү, хайшан гээ, юу хээ һаа, урдаа байһан ехэ зорилгонуудые һайнаар бэелүүлхэбиди гэжэ бодомжолдог ха юм даа.

Манай совхозой малшад, механизаторнууд, бүхы хүн зомнай үнгэрһэн жэлһээ бодото һургаал абажа, энэ табан жэлэй эхинһээ хойшо шэнэ эршэмтэйгээр хүдэлхэ, ажалдаа эрид ехэ хубилалта хэхэ зорилготой.

Түбхын түрүүн адууһа малаа үбһэ тэжээлээр гүйсэд хангахын тула нёдондонһоо эхилжэ хоёр отделениие тэжээл бэлэдхэхэ, үйлэдбэрилхэ тусхай цех бии болгообди. Тэдэндэ бүхы уһалагдадаг тариалан, сабшалангаа даалгаа һэмди. Газарай үрэжэл һайжаруулха, уһалуури хэхэ техникэ үгтөө. Энээнэймнай аша үрэ харагдажа эхилээ. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлдэ тэжээлэй цех болгогдоһон 6-дахи отделени 13,5 мянган центнер үбһэ, 5,5 мянган тонно силос, мүн тэды шэнээн сенаж бэлэдхээ гэхэ гү, али даабарья хоёр дахин үлүүлээ юм. Жэшээнь, эндэхи механизаторнууд Н. Д. Трифонов, Н. А. Елизов, М. В. Бурлаков гэгшэд газараа һайнаар үтэгжүүлжэ, уһалжа, ургасыень урдынхиһаа хоёр—гурба дахин дээшэлүүлбэ.

Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, бодото анхарал хандуулаад, газарай ургаса дээшэлүүлхэ тодорхой хүдэлмэри хээд, оролдоод байбал, манай эндэ ямаршье жэлдэ ороо һо тариянай, тэжээлэй ургамалнуудай найдамтай һайн ургаса абаха арга боломжо гүйсэд бии.

Шэнэ табан жэлдэ совхозой ажалшадай урда ехэшье, харюусалгатайшье зорилго табигдана. Жэшээнь, мяха үйлэдбэрилгые жэлдээ 15 мянган центнертэ хүргэхэ гэхэ гү, али үнгэрэгшэ табан жэлэйхиһээ адагынь арбаад процентээр дээшэлүүлхэ болонобди. Мүн энэ үе соо бүхы совхозоороо үнеэн бүриһөө жэлдээ дунда зэргээр 2500 килограммһаа бага бэшэ һү һаажа, гүрэндөө 45 мянган центнер сагаан эдеэ худалдадаг болохо зэргэтэйбди. Ондоогоор хэлэбэл, һү үйлэдбэрилгэ 15 процентээр ехэ болохо ушартай. Тиихэдэ һаалиин хэдэн фермэнүүдые томодхожо, бүхы ажалыень оньһожоруулаад, Трескова-до, Еланьда һаалиин шэнэ комплекснуудые эмхидхэхэмнай.

Үйлэдбэриин, ажаһуудалай, соёл-гэгээрэлэй барилгануудые олоор бодхоохо, тосхон, һууринуудые болбосон түхэлтэй болгохо байһамнай элитэ.

И. МАКАЛЬСКИЙ,
Кабанскын районой Байгалай ОПХ-гай директор.

ЕРЭЭДҮЙН ЕХЭ УРГАСА

Малай үбэлжэлгын түлэг ябажа, олохон тракторнуудай үбһэ тэжээл зөөлгэдэ хабаадуулагдажа байбашье, бүхы арга хүргыень оложо, наг шэбхэ зөөлгэдэ, саһа тоотоолгодо шадаал һаа техникэ олоор табиха гэжэ оролдонобди.

Үнгэрһэн декабрь һарада Виктор Лоскутниковай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригадын 7 трактор һаалгүй хүдэлгэгдэжэ, хамта 3500 тонно шэбхэ тариалан сабшалан дээрэ зөөгдөө. Эндэ совхозой механизаторнууд В. Я. Федоров, С. М. Попов, А. И. Бронников гэгшэдһээ гадна, харгы барилгын участогай трактористнар И. Баженов, Г. Федоров, Н. Кулибов гэгшэд шэбхэ зөөлгэ дээрэ эрхимээр хүдэлнэ.

Намар, үбэл, хабарай үедэ совхоз бүхыдэнь 18 мянган тонно шэбхэ тариалан, сабшалан дээрэ зөөхэ түсэбтэй юм. Энэмнай хүнгэн хэрэг бэшэ. Хэды тиигэбэшье түсэбөө заатагүй дүүргэхын тула бүхы шухала хэмжээ абахабди. Юуб гэхэдэ, газартаа наг шэбхэ ехээр гаргажа, шииг нойто һайнаар барижа шадаал һаа, шэнэ жэлдэ үндэр баян ургаса хуряаха байна ха юмбибди.

Мүнөө жэлдэ эндэмнай саһан яһала ехэ оронхой. Тэрэниие нэгэшье хиидүүлэнгүй тариалан дээрэ тогтоожо абаха гээшэ айхабтар шухала. Дүршэлтэй механизаторнууд Григорий Хананов, Василий Варфоломеев, Павел Федоров гэгшэд ДТ-74 түхэлэй гурбан трактортa ехэ хамуур түхеэрэлгэнүүдые шагтагалаад, саһа хахалан зуруудуудые гаргана.

Хабартаа сабшалан уһалхада туһатай байхын тула гүнзэгы худагуудые хэрэглэжэ, тэндэ бүлүүр станцинуудые тодхоод уһа гаргажа, тошо халяажа байнабди.

А. ДОРЖИЕВ,
Мухар-Шэбэрэй районой «Эрдэм» совхозой парткомой секретарь.

Манай хөөрэлдөөн

МҮРЫСЭХЭДЭ ТУҺАТАЙ

(Баунтын районой «Амалатский» совхозой һаалишан И. Н. Растригина).

—Арбадахи табан жэлнай одоошье дабагдажа, дүнгүүднай согсологдожо байнхай гээшэ. Үнгэрһэн энэ хугасаа соо манай һаалишад хоорондоо урда мэтэ ажалай тэмсэлдэ оролсожо, онол аргаяа, дүй дүршэлөө халан абалсаһан байнабди. Тиихэдээ мүрысөөн манда ехэ туһа хүргөө. Би мүнөө үнинэй һаалишан В. Ф. Старковатай мүрысэнэб. Арбан нэгэ һарын дүнгөөр нүхэр Старкова үнеэн бүриһөө 2241 килограмм һү һаажа эрхимлээ һэн. Тиихэдэнь би 94 килограммаар гээгдэлдэ ороһон бэлэйб. Декабрь һарын дүн оруулалсан, 1980 оной дүнгөөр мүрысөөндэ дахяад ахижа гараба гээшэб. Шэнэ жэлдэ шэн зоригтойгоор ажаллаха гээшэ манай зорилго мүн.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТУГЫЕ ДЭЭРЭ ҮРГЭЕ!

ХЯРАНУУД ТЭЭШЭ

...ргаша Шэнэ жэлэймнэй үшөө нэгэ онсо шэнжэнүүдэй нэгэн за юм. Ямаршье мэргэжэлтэй хүн — юрын хүдэлмэришэн гү, али инженер-технолог, колхозник гү, али худөө ажахын эрдэмэй доктор, библиотекарь гү, али хурса гуурһата уран һүүлэн, аха дүү монгол арадтай хүбээлдэһэн байнабди. Харин арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада Галуута-Нуурай ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжээн баригдажа, 2100 мянган киловатт элшэ хүсэтэй болгогдохонь! Минии түрэл Ярууны ша- шинин ажаллагүй һаа, хажуудахинуулаймнай ажаллагүй һаа, бидэнэй барандаа ажаллагүй һаа, оролдоогүй һаа, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ хэн бии болгохо юм? Огторгойн сэнхир соохоо гэнтэ бурхан бии болоод гү? Тээд тэндэш ямаршье бурхан хараагүй гэжэ зэмбүүлинаар ниидэжэн космонавтнуудай хэлээ бэшэ гү!! — гэжэ дүлэтэ үгэнүүдые ЛВРЗ-гэй токарь-ветеран, Социалис Ажалай Герой Б. З. Поздеев залуушуулай республиканска нэгэ суглаан дээрэ хэлээ һэн.

Байгал-Амарай түмэр замай барилга арбан нэгэдэхи табан жэл соо гол түлэб дүүрэнтэхэ хараатай. Тэрээнтэй дашарамдуулагдан, ямар ехэ барилганууд хэгдэхэ болоноб? Гэбэшье ойро тойронойнь байгаалиие, Байгал далайн шадархи байгаалиие сахин хамгаалгын тон шухала байһые партиин ЦК проект соогоо үшөө дахин һануулба.

Газар дэлхэй дээрэ гансахан гэжэ мэдэрэгдэһэн алдарта Байгалнай имагтал наяад онуудта бэшэ, мүн хэтэ мүнхэдөө арюун тунгалаг зандаа үлэһэй гэжэ хүсэхэһөө гадна, энэ хүсэлэйнгөө бэелхын тула хүн бүхэн оролдохо уялгатай!

Шэнэ жэлэй урдахана мүльһэн хүнжэлдөө бухажа эхилэн Байгал далай ерээдүй тухайдаа ехэ зүүдэ манахань хаш. Тэрэ зүүдэниинь һайхан байха гү, али аюул зүгнэһэн гү — бидэнһээ дулдыдахал!...

Шэнэ жэлээр, шэжэр мүнгэн шэмэгээ зүүһэн Байгал далаймнай!

Шэнэ жэлээр, шэнхинүүр дуута Буряаднай!

Шэнэ жэлээр, хүндэтэ нүхэд! Наяад онуудай хяранууд тээшэ зүдхэһэн замтнай урагшагай, ажалтнай амжалтатай байг!

Шэнэ жэлээр, хүрьһэтэ дэлхэйн хүн түрэлтэн!

Наяад онуудай хяранууд дээгүүр Эб найрамдалай тугууд намилзажал байһай!...

зохёолшо — хэншье бол, КПСС-эй XXVI съезд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ зүйлнүүд тушаа һанал бодолоо хэлэжэ, өөрынгөө нэмэлтые дурадхана.

3.

Ямар хубилалтанууд арбан нэгэдэхи табан жэлдэ хүлеэгдэнэб, бүри саашань хаймадан харабал, ерэн он болотор юун болохоб гэжэ хүн бүхэн һонирхоно бэшэ гү? Алас-Дурнын, Сибириин нютагуудаи, тэрэ тоодо социалис Буряад ороной экономикын хүгжэлтэдэ горитойхон анхарал хандуулагданхай юм байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гай проектые анхаралтайгаар уншаһан хүн бүхэн баяртайгаар тэмдэглэһэн байха.

Галуута-Нуур тухай, тэрэнэй оршон тойронхи нютагай баялигууд тухай ямар мэргэн үгэнүүдые мэдээжэ декабрист Н. Бестужев бэшээ һэм! Зүгөөр имагтал социализмын илаад, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуурийн табигдажа байха үедэ, декабристын һанал бодол хүсэлдэхэ үйлэтэй байгаал!

Гансахан арбадахи табан жэлэй туршада Галуута-Нуурай ГРЭС-эй түрүүшын ээлжээнэй 840 мянган киловатт элшэ хүсэтэй дүрбэн энергоблок ашаглалгада үгтэһэн байна бшуу. Зүгөөр хүсэндөө орохон элшые өөһэдөө дууһыень эдлэнгүй, интернациональна нангин уялгаа бэе- рай хожомоо танигдашагүй болохо аабза. Тэндэ олдоһон шухаг металлнуудые ашагладаг болохын тула бэлэдхэлэй туйлай ехэ хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдана.

Ленин багшын нангин һургаалые бэелүүлэн, ерээдүйм үетэндэ урда мэтын горитой анхарал хандуулагданхай. Шэнэ саад, ясли, һургуулинууд олоор баригдаха, ажалаймнай залуу халаанай дуратай мэргэжэлээ шэлэхэ арга боломжо олгогдохо. 1981 оноһоо эхилжэ, ороной район бүхэндэ хүдэлдэг эхэнэрнүүдтэ үхибүүдэйнь жэлтэй болотор, зарим хубиень түлөөһэтэйгөөр амаралта үгтэдэг болохо.

Хүн зоной һуудал байдалые һайжаруулхаар хараалагдаһан зүйлнүүд проект соо угаа олон даа. Эдэ бүхы хараа түсэбүүдэй бэелүүлэгдэхэ байһанда хюмһанайшье хэрын зэргэ һэжэг байхагүй.

Гэхэ зуура:

«Абаха болоходоо —
Альгаяа тодоошон,
Ажаллаха болоходоо —
Аялга маахам», —

гэһэн оньһон үгэ бии агша. Эгээл тэрээншэлэн, альгаяа тодоод, амаяа ангайгаад һууха бэшэ, харин арбан нэгэдэхи табан жэл соо хараалагдаһан түсэбүүдэй бодотоор бэелүүлэгдэхын тула хамсыгаа шаман ажаллаха ёһотойбди гэжэ ажалша бэрхэ хүнүүднэй эртээнһээ бэеэ зэһэнхэй.

— Минии ажаллаагүй һаа,

Ц-Д. ДОНДОГОЙ.

> „Наяад онуудта Коммунис парти экономическа стратегиеэ дам саашадань шууд сэхээр бэелүүлхэ, арад зоной ажабайдалай материальна болон соёлой хэм хэмжээе хэлбэришэгүйгөөр дэбжээхэ, бүхы ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые улам саашадань дээшэлүүлһэнэй, ажалай бүтээсэ ехэдхэһэнэй, совет хүнүүдэй социальна ба ажалай эдэбхи хэшээлые ургуулан бадаруулһанай үндэһөөр хүнэй али бүхы талаһаа хүгжэхын тулада эрхим һайн эрхэ нүхэсэл байгуулха гээшэ тэрэнэй эгээл дээдын уг зорилго мүн болоно".
>
> «1981 — 1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай проектһээ.

ШЭНЭ ИНСТИТУТДАЙ ШЭНЖЭ

РСФСР-эй Министрнүүдэй Совэдэй шиидхэбэреэр манай республикада худөө ажахын эрдэм шэнжэлэлгын шэнэ институт нээгдэхэ болобо. Энэмнай Улаан-Үдэ городой арбадахи институт гээшэ.

Буряадай худөө ажахын эрдэм-шэнжэлэлгын институт 1981 оноо хүдэлжэ захалха. ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин мэдэлтэй байха юм. Тэрэ Сибириин эрдэм шэнжэлэлгын комплексно таһагай, мал ажалай проектно-технологическа институдай болон Буряадай худөө ажахын гүрэнэй туршалгын станциин һуури дээрэ байгуулагдахаар хараалагданхай.

Буряадай худөө ажахын эрдэм шэнжэлгын институдай гол зорилгонь гэбэл:

Газар тарялангай хүрьһэ хамгаалха болон тэжээл интенсивнээр үйлэдбэрилхэ системэнүүдые зохёон гаргаха;

ган гасуурта тэсэмгэй, түргэн эдеэшэдэг, белок элбэгтэй ороонто ургамалнуудай болон олон жэлэй ногооннудай сортнуудые бии болгохо;

мяханай ба һү һаалини эбэртэ бодо мал, хонин ажал ба бэлшээриин эдүү үсхэбэрилгые интенсивнэ гуримаар эрхилхэ арганууды тодорхойлон зохёохо;

Байгал-Амарай түмэр замай гараха районнуудта эдеэ хоолон бааза байгуулха асуудалнуудые тодорхойлхо;

худөө ажахын үйлэдбэриие тухай шэглэлтэй болгохо, томодхохо ажахынууд хоорондын хамжаануудые байгуулха хэрэгтэй холбоотой орёо асуудалнуудые тодорхойлон элишэлхэ.

Энэ институтдай Уставые ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделени зохёон гаргаха болонхой.

Иимэ институтдай нээгдэхэдэ, эрдэм шэнжэлэлгын болон туршалгын хүдэлмэри республика дотор бүри үргэнөөр, хүсэтэйгөөр, ашатай үрэтэйгөөр эбүүлэгдэхэ гэжэ һанагдана. Энэмнай республикынгаа экономико саашадань хүгжөөлгэдэ угаа тунатай байха гээшэ.

К. БАРЬЯДАЕВ,
ветеринарна эрдэмэй кандидат.

БИДЭНЭЙ НАНГИН УЯЛГА

РСФСР-эй уран зохёолшодой V съездын хүдэлмэридэ хабаадалсаад, һаяхан бусажа ерээд байһан Буряадай АССР-эй арадай поэт, Буряадай АССР-эй республиканска шангай лауреат Цырен-Дулма ДОНДОКОВАТАЙ Шэнэ жэлэй урда тээхэнэ манай корреспондент уулзажа хөөрэлдэһэн байна. Арадай поэт нигэжэ хэлэбэ:

— Түрэл партиингаа съездэдэ бэлдэлгын үндэр һайхан туг доро шэнжэр шэнхинэн ерэһэн Шэнэ жэлээ — 1981 ониие угтажа байхадаа, ерээдүйнгөө ехэ хүрэнгүй тухай зээлүүдүгүй бодоодоно. Дэлхэй дээрэ энхэ демократическа байгуулалтай орохоо ажаһуугаг совет арад КПСС-эй ЦК-гай проектые эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэжэ, энэ ехэ һайхан байна.

Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ, Буряадай арадай поэт Николай Гармаевич Дамдинов түрүүтэй, зургаан хүн делегат боложо, дүрбэн хүн айлшад боложо, Россиин уран зохёолшодой V съездын хүдэлмэридэ хабаадалсабабди. Буряадаймнай литература үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн байна. Жэшээлхэдэ, мүнөөдэрэй Россиин литература хадаа Расул Гамзатов, Мустай Карим, Алим Кешоков, Кайсын Кулиев, Николай Дамдинов гэхэ эдэ хүн тоосоото элидхэл соо хэлээдэ. Тохо томо поэдүүдэй, уран зохёолшодой нэрэнүүдтэй зэргэлүүлээд, манай түрөөлэгшын нэрые дурдажархихадань, минии зүрхэн ехээр доһолоо. Нигэжэ хэлүүлхэн тула Хоца Намсараевай эхилэд, Буряадай уран зохёолшод хэды ехээр ажаллаа, оролдоо гээшэб? Энэ үндэр сэгнэлтэ хадаа бидэнэй үнэ холын үдэрнүүдэй уряалга, үе хүзэгэнэй уялга болоно. Энэ үдэр гамгар шэнэ зохёолнуудые бэшэхэймнай уряалга бшуу. Энэ хадаа бидэнэй нангин уялга.

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

АБАҺАН УЯЛГАМНАЙ ХАРЮУСАЛГАТАЙ

(Хурамхаанай районой Гааргын совхозой хонишон С. Э. Тыхеева).

— Жэлэй эсэстэ хэһэн ажалайнгаа дүнгүүдые зэргэсүүлхэдэ солхормоорշье, омогорхомооршье байдаг. Арбадахи табан жэлнай юһэдэхитэй сасуулбал хүшэрхэн байгаа. Ган гасуур боложо тухашаруулаа. Гансал байгша ондол бараг гарасалдажа байнабди. Һүрэг хониднай үбһэ тэжээлээр хүсэд хангагданхай үбэлжэжэ байна. Шэнэ жэлдэ манай бригадын хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 118 хурьга түлжүүлжэ, хурьган бүхэнөө 21 килограмм шэгнүүртэйгээр эхэһээнь илгажа тушааха уялга абаабди. Нооһо хайшалалгаяа хонин бүхэнэй 300 граммаар дээшэлүүлхэбди. Тобшолбол, шэнэ жэлдэ, шэнэ табан жэлдэ хараалһан зорилгомнай аргагүй ехэ байна.

МЯХАНАЙ ФАБРИКА

Манай гахайн комплекс тон «залуухан», оройдоол үнгэрһэн табан жэлэй эхеэр мүндэлһэн ажахы гээшэ. Тиигэбэшье богони болзор соо гахайн мяха ехээр үйлэдбэрилдэг ажахынууд хоорондын томо предприяти, ёһотойл мяханай фабрика боложо шадаа.

Эндэ хэдэн тоонуудые дурдая. 1976 ондо һая ашаглаг- жэлэй түрүүшын жэлдэ бүхыдөө 23,3 мянган центнер мяха гүрэндэ тушааха түсэбтэй һаа, тэрэнээ 26 мянган центнертэ хүргэхэ зорилготойбди. Гахай бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 469 граммаар нэмээхэ гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уялга абтаа.

Тэрэшэлэн түрэл партиингаа XXVI съездын нээгдэхэ үдэр- даад байхадаа, комплекс бүхыдэнь 7460 центнер мяха абаһан һаа, нёдондо 24,3 мянга үлүүтэй центнер гахайн мяха гүрэндэ тушаагаа. Тиигэжэ үнгэрһэн табан жэлэй дүрбэн жэлэй түсэбые 3 жэл хахад соо дүүргээд, даабариһаа гадуур 2880 центнер мяха Эхэ орондоо үгөө юм.

Иигээд ерэхэдэ ажахынуудай хоорондын хамжаанай томо, бодото индустриальна үндэһэ һуури дээрэ промышленна түхэлтэй комплекснуудые бии болгохо гэһэн парти, правительствын шиидхэбэриин тон зүб байһаниинь элитээр харагдана.

Комплексмнай саашадаа үшөөл хүгжөөгдэхэ, үйлэдбэринь улам үргэдхэгдэхэ байна. Тусхайлбал, шэнэ табан

болотор хамта 6 мянган центнер мяха гүрэндэ худалдажа, нэгэдэхи кварталай түсэб болзорһоонь урид дүүргэхээр хараалнабди.

Эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө манай түрүүшүүл: операторнууд А. Ф. Непомнящих, Ю. С. Курикалова, М. М. Питателева гэгшэдэй жэшээгээр коллективнай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсонхой.

В. ТУЛОНОВ,
гахай шахалгын «Южный» комплексын директор.
Улаан-Үдын район.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Түрүү операторнуудай нэгэн Ольга Сергеевна Жантакшинова. 2. Мяханай фабрика дотор.

М. СИБИРЯГАП фотонууд.

АБЬЯАС

Очерк

«Торхын һайниие тон хэрэглээ һаа, Липовец ошоорой» гэжэ түб Украинада хэлсэдэг. Юуб гэхэдэ, зандан шэнги шэлдэн хатуу дуб, бук модоор баян тужа ой соо орошоһон Липовец тосхондо янза бүриин торхонуудые бүтээдэг дархашуул ажаһуудаг, тиигээд тэрэ дархалһанаа дүтын Винницэ (виноградна архи наймаалдаг магазин гэһэн удхатай) город абаашан худалдажа, хоосто, сай, дабһан, зуруулһаа эхилээд, бүхэли жэл соогоо хэрэглэхэ эд бараагаа абадаг, иигэжэ ажамидардаг байһан гэхэ. Тэндэ энэ хэһэн мэргэжэһэн ажалаараа олонхидынь Бондарь (торхошон) гэһэн фамилитай болоһон ха.

Александр Васильевич Бондарь — бамовец эгээл энэ тосхоной юм. 1952 ондо түрэһэн. Убгэ эсэгэнь үнэхөөрөө торхо дархалдаг байһан: архи дараха томо боошхо бэшэ, харин жэжэ хэмжээнэй—шэхэтэй, шэхэгүй хүнэгүүдые, улхангуудые... Баатар хүшэтэй байһаараа баранай дунда суутай һэн ха. Адар хүдэр гар альган соонь шэлдэн хатуу шэнэхэн дуб улхангууд шудахагдаад лэ гараһан мэтэ түргэн бүтэдэг байһан гэхэ. Тэд аша хүбүүниинь иимэ торхошон-удхашан бэшэ, харин БАМ-ай барилгашан-дархан болоһон намтартай. Гэбэшье алим жэмэс надхуулһан, алдар сууда гараһан нютагтаа аша хүбүүниинь хэды дуратай һэн бэ! 1918 болон 1941 онуудта немец булимтарагшадай добтолон ороходо, нютагайнь хүнүүд хэды ехэ баатаршалга гаргаа һэн бэ! Липовецые партизануудай хизаар гээ һаа болохо юм. Дүтын Винницэ хотынгоо жэмэстэ үдхэн номгон саад сэсэрлиг соогуур Саша зугаалан ябахадаа гү, али нютагайнь алдарта хүн—уран зохёолшо Михаил Михайлович Коцубинскын музейдэшье оросогооходоо, уран хурса удхатай номуудыень уншахадаа гү, али түрэл тосхондоо залуушуулаи кобза гү, али сопилка дээрэ наадахадань, дүхэриглэн дуулахадань, хэды ехээр хүхидэг, баясадаг һэн бэ! Тэд лэ түрэһэн һайхан түрэл орон нютагаа орхижо, Байгал-Амарай магистраль 1974 ондо барижа эхилхэдэ, зүрхэ сэдьхэлэйнгээ уряагаар, комсомол арюухан һэшхэлээрээ зүүни зүг барижа, зүдхэн хүрэжэ ерэһэн, эхилээд Эрхүүгэй участогай Звёздный посёлогто 1974 ондо бригадаяа анха түрүүн эмхидхэн байгуулжа, эрын ёһоор, эрид зоримгойгоор ажаллажа ороһон 1978 ондо Буряадай участогай Кичерэ нютагта буужа, зэрлиг зэнхэгэр ой тайгын оёорто зэлэ татамаар жэрылдэһэн гэр байшангуудтай тосхон барилсаһан, харин 1979 ондо Дабаанһаа эхилээд, түмэр замай рельс табижа байһан—үйлэдбэриин иимэ намтартай. Үсеэхэн эдэ үгэнүүд соо үсөө үедэ мартагдашагүй үльгэр домог лугшажа байнал.

Энэ үнгэрөөшэ зун Северобайкальск посёлогой баруун урда буланда байрлаһан СМП-581-дэ хүрэжэ ошоходомнай, түлишэ хадагалдаг цистернэнүүдтэ залгуулан, Бондариин бригадынхид түмэр зам табихаяа ерээ һэн. Түймэршэд гү, али сэрэгшэд гэжэ һанахаар, түмэр малгай үмдэһэн, ногоон хубсаһагай бүхэли һүрэг хүнүүд гэнтэ тэндэ бии боложо бэлэн болоһон үндэр тэгшэ далан дээгүүр тусхай машинын туһаламжаар 25 метр утатай рельснүүдые табижа оробо. Айхабтар нэгэ амар боложо хүдэлһэн, шадалтай шандааһатай, шуран шуумар хүнүүд. Үреэһэн нюдөө анид гэһэн, үндэршэг нюргатай, үргэн сээжэтэй, һахал һамбай һаглайтар табиһан хүн тэрэ хүнүүдые ударидаба. «Ленинскэ комсомолой шангай лауреат, суута Бондарь гээшэ энэл даа. Бүхы бригадаараа шахуу ВЛКСМ-эй XVII съезддэ хабаадалсаһан юм» гээд СМУ-гайнь хүдэлмэрилэгшэ намда ойлгуулна. Иимэ һаруул дулаан үдэр иимэ халуунаар хүдэлжэ ороһон хүнүүдэй хажуудань ошожо, асуудал табижа байжа, ажалһаань һаатуулхаяа зүрхэсэжэ, ажаглагшын үүргэ бэелүүлжэ, хажуудань бахархан зогсобошье, юрэдөө, яахыншье аргагүй хөөрэлдэхэл ёһотой болоо һэм. Тэд Бондарь жэгшэзгүй. Хөөрүү хүхюун, үнэхөөрөө ажалай гайхамшаг амта таниһан, шунаһан хүн байба. Ямаршьеб юрэ бусын түхэлтэй. Ганса гарнуудыень харахадаа, гайхамаар. Баарья углаһан мэтэ томо нюдаргатай. Энэ нюдарганууд соо тахе, хадааһанууд ороо һаа, таһа бута бажуулгашаха бэшэ аа гү? Тэд бригада соохи 21 хүниинь шударгы бэрхээр хүдэлхэһөө гадна, бултадаа шахуу иимэ хүшэтэйнүүд —спортсменүүд, разряднигууд лэ. Өөрөө Бондарь штанг үргөөдшье, бокс наадаадшье үзэһэн байна. Юрэдөө, хүдэр мяхалигшье һаа, хүдэлхэ, ябахадаа, хүнгэн солбон гээшэнь! Нүхэрынь — коммунист, студент Евгений Леденев, Ярослав Огородничук баһал иимэрхүү хүнүүд. Энэ бригадын хахадынь коммунистнууд, хахадынь комсомолшууд. Олонхидынь ажалайнгаа һүүлээр «Залуу гварди» гэжэ арадай театрай ажал хүдэлмэридэ оролсодог, уран һайханай бүлгэмэй хүдэлмэридэ хабаадалсадаг.

— Манай Липовецтэ гү, али Винницэдэ үнэхөөрөөл үдэшын тунгалаг агаарые дуу, хүгжэм сүүряатуулдаг юм. Бишье хүгжэм, дуунда дуратай хүм. Тэд украин дуу хүгжэмдэ хэн дурлаагүй хаб? Агуу ехэ Л. Бетховен, Ф. Лист, П. Чайковский гэгшэд олохон украин арадай дуунуудые хүгжэмдэ оруулжа, найруулжа үгэһэн, харин М. Мусоргский «Сорочинскын ярмаг» гэжэ оперо зохёоһон байхал. Буряад хүгжэм дуун баһал өөрын онсо аялгатай. «Түрэл хизаар» гэжэ композитор Ямпиловай зохёоһон дуу ехэтэ һайшаажа сээжэлдэһэн хүм, — гэжэ Бондарь хөөрэбэ. Тиигээд дэлхэйн гү, али ород уран зохёолшодһоо гадна Т. Шевченко, Л. Украинка, П. Тычина, О. Вишня болон бусадай шүлэгүүдые түрэл хэлэн дээрээ уншадаг, ехэ һонирходог байһанаа мэдүүлбэ... Политинформаторынь долоон хоног бүхэндэ нүхэдэйнгөө һанаһанда хүрэмэ удхатай һонин хөөрэлдөө үнгэргэдэг. Тэд иимэ бригадын урда гарашоод, ёро муутайгаар үг-маг гэжэ ёһо дүүргэжэ болохогүй бшуу. Баһа волейбол, мини-футбол, шатар, даамаар бригада доторнь бүхэли олимпиада жэл бүри үнгэргэгдэдэг. БАМ-айнгаа музейдэ бригадынгаа түүхэ тухай фото-зурагуудые бэлдэжэ, суглуулжа байнхай. Бултааран «Хүгжэлтэ түгэс социализмын Конституци» гэһэн программаар һуралсалаа нёдондо дүүргээд, мүнөө тэдэнэр арбан нэгэдэхи табан жэлэй Гол шэглэлнүүд тухай партиингаа ЦК-гай проектые шудалжа, зүбшэн хэлсэжэ байнхай. Һургуули һудар тухай үшөө хэлэбэл, Бондарь өөрөө Эрхүүгэй түмэр замай инженернүүдэй иститудай дүрбэдэхи курсада заочноор, эрхим һайнаар һуралсана... Иимэ коллектив доторхи микро-уларил гээшэ ямаршье шуурга һалхинда, 40—50 градус хүйтэндэшье сэлмэг дулаан зандаа, ажаллажа, амаржа ханалгүй аятай зохид байдаг байнал. Энэ микро-уларил зохёогшодой нэгэниинь —бригадир өөрөө. Энэ коллектив үдэр бүриингөө халаанай даалгабариие дунда зэргээр 130—160 процент дүүргэдэг. Ушар тиимэһээ арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбые дүрбэн жэл 6 һара соо, бүри зун байхада дүүргээ юм. Тэрэ гэһээр энэ шэнэ гараһан, 1981 оной түсэбөөр хүдэлжэ байнад. Эбтэй эетэй, эдэбхитэй, шударгы энэ бригадын габьяа баатаршалга тухайнь Нижнеангарск посёлогто Байгал-Амарай магистралиин хүрэжэ ерээд байхада, мүн БАМ-айхидта Леонид Ильич Брежневэй эльгээһэн амаршалгада зорюулагдаһан митингнүүд дээрэ магтан тэмдэглээ һэн.

Үнэхөөрөөшье бригадир — БАМ-ай барилгашан коммунист Александр Бондариин ажал хэрэгүүдээр омогорхожо ханалгүй. Тэрэниинь гансашье манай Буряад орондо бэшэ, мүн түрэһэн гараһан Липовец тосхондонь бэшэг мэндээ андалдажа, мэдэжэ, дуулажа, баясажа байдаг лэ. Тэндэнь мүнөөшье торхо бүтээдэг дархашуул —абганарынь бии ааб даа. «Саша, ороной агуу ехэ барилга —БАМ барилсажа байнаш. Манайнгаа Бондарь нэрые аяар холын Сибирь орондо алдаршуулжа ябанаш. Хүрөөш даа, хүбүүмнай» —гэжэ тэдэнь амаршалан бэшэһэн байха юм. Тэд шэнэ жэлдэшье торхошоной үрэ һадаһан Бондариин бүрил үндэр дээгүүр суурхаха, дархан солоёо дуудуулха байһаниинь дамжаггүй.

Р. ЦЫБИКОВ.

ХЭЗЭЭДЭШЬЕ ХҮНДЭТЭЙ АЙЛШАД

...Уданшьегүй тала дайда дууһажа, дахин эгсэ дабаан эхилшэнэ. Энэмнай уула хадын, үндэр тэнгэриин орон —Аха нютаг!

Тиигэжэ үгсэлүүр өөдэ абиран шахуу, уруудам руу унан шахуу ябаһаар, районой малшадые комплексноор хангаха бригадынхид Ахын районой «50 лет Октября колхозой Бүгсөөнэй бригадын малшадта хүрэжэ ерэнэд.

Бүри хоёр гурбан үдэрэй саана тус бригадын бригадир Д. Путункеев малшадые комплексноор хангалгын бүлэг ерэхэнь гэжэ дуулаад байгаа һэн. Тиигээшье һаа, ехэл хүлеэжэ ядажа, саг үргэлжэ харгы руу нюдөө шэртэн байгаа бшуу. Тэрэнэй мэдэлэй харьяата газар яһала уужам юм. Аха голые үгсэн, Постын-Тала һууринда В. Хамаганов гэр бүлөөрөө һарлаг гунжадые харууһална. Пронти һууринда хүхүүли хайнагуудые М. Тапхаров үсхэбэрилнэ. Хара-Толгой һууринда А. Гомбоев, Дабаанай-Арада Б. Дамбаев гэгшэд һарлаг мал харууһалнад. Бэлшэр болон Үлзытын-Аман һууринуудта О. Гомбоев, А. Ошоров гэгшэд хонин һүрэгөө бэлшээнэ. Бүхыдөө Бүгсөөнэй бригадада долоон зуу гаран толгой эбэртэ бодо мал, зургаан зуугаад хонидые харуулалдаг юм.

Энэ шэмэрүүн уларилтай, уула хадатай хабшал газарта ёһотойл эрэлхэг ажалша, угай малша хүн зон һуудаг, һарлаг болон хайнаг үүлтэрэй эбэртэ бодо малнуудые үсхэбэрилдэг байна. Дааһан малайнгаа хойноһоо харууһалха гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ юм. Юуб гэхэдэ, түхэрээн жэлэй туршада уула байсануудай оройгоор һарлаг, хайнагуудаа бэлшээнэ бшуу.

Болзорто сагта бригадын клубта хүн зон олоороо сугларба. Холо ойроһоо ерэһэн малшад буряад заншалаараа бэе бэедээ тамхяа залалсажа, бэе бэеынгээ элүүр энхые мэдэлсэжэ, малайнгаа тобир тарганаар һонирхонод.

Клубай нэгэ буланда аптекын фармацевт Т. Бадмаева эм домоо дэлгэжэ, эндэ суглаа рагшадта дурадхана. Энэ үедэ районой больницын терапевт С. Мангадаева пенсионер Ш. Б. Пронтеевэй гэртэ хүнүүдые үзэнэ. Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха комбинадай хүдэлмэрилэгшэд Т. Замбалова, Л. Никифорова гэгшэд өөһэдынгөө хэрэгые бэелүүлнэд. Нэгэниинь бэлэн эд бараа худалдахаһаа гадна, хубсаһа хүнэр юу, ха захил абана, тиихэдэ Люда басаган малшадай үһэ хиргана. Райпогой наймаалагша В. Антоновагай хажууда хүн зон бүришье олоороо сугларанхай, хүлгөөтэй. Тэрэ промышленна эд бараанай уажуугаар, фруктнуудые асаранхай. Дулаан орондо ургадаг жэмэс үбэлэй үедэ эндэ наймаалха гээшэ үсөөн ушардаг хэрэг шуу.

КПСС-эй ЦК-гай проект, партиин XXVI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй ябаса тухай һонирхолтой хөөрэлдөөн болоно. Хада уулын хормойгоор таража һууһан малшад, республика, орон ба түби дэлхэй дээрэ боложо байгаа һонин мэдээнүүдые баһал дуулана.

Һүүлээрнь соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд наадаяа эхилнэд. Районой соёлой байшангай директор В. Галсанова «Алтанхан шулуун оройтой» гэһэн арадай дуу дуулажа, харагшадай зүгһөө һайшаалда хүртэнэ. Арадай театрай режиссёр Л. Манхановай хөөрэһэн шог рассказууд болон фельетонууд харагшадые энеэлгэнэ. Үхибүүдэй пионернүүдэй байшангай методист З. Балданова башкир хатар уран гоёор хатаржа, харагшадай сэдьхэлые баясуулна. Концертын түгэсхэлдэ соёлой байшангай методист Гомбо-Жаб Самаев буряад композиторнуудай зохёолнуудые арадай инструментнүүд дээрэ гүйсэдхэжэ, удаань композитор А. Андреевэй, поэт Н. Дамдиновай үгэ дээрэ зохёоһон «Алтан дэлхэйн жама ёһо» гэһэн дуу уян гоёор дуулажа, олоной зүрхэ сэдьхэлые хүдэлгэнэ.

Уулзалгын түгэсхэлдэ «50 лет Октября» колхозой парткомой секретарь С. П. Иванов баяр баясхалангай үгэ хэлэжэ, айлшадайнгаа дахин ерэжэ байхыень уряалаа.

В. БИЛЬТАГУРОВ,
арадай депутадуудай Ахын районно Совэдэй гүйсэдкомой таһагые даагша.

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

ЯАРАГ ЛЭ!

—Үнгэрэгшэ табан жэлдэ туйлаһан амжалтануудаа дурдаад, удаадахи табан жэлэйнгээ зорилгонууд тухай хөөрэжэ үгыт гэһэн асуудалтайгаар манай корреспондент «Экран» заводой директор Виталий Серафимович ИСАКОВТО хандаба:

—Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын 100 мянган шахуу түхэригэй хүдэлмэри түсэбһөө гадуур хэһэн байнабди.. Бидэнэр һаяхан 1990 он хүрэтэр холын хараата түсэбүүдээ зүбшэн хэлсээбди. Ойрын арбан жэлдэ манай заводой бүтээсэ 2,7 дахин дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдана. Заводоймнай үйлэдбэриин талмай арбан нэгэдэхи табан жэлнүүдтэ 2 дахинаар үргэдхэгдэхэ юм.

Манай коллектив мүнөө хүдөөгэй филиалнуудайгаа хамта үдэр бүри 4 мянга гаран түхэригэй туһаламжа хүн зондо үзүүлнэ. Телевизор, радио, магнитофон болон бусадшье техническэ хэрэгсэлнүүд манай мастернуудта заһабарилагдана. Арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбүүдые уридшалан дүүргэһэн түрүүшүүл манайда олон.

Манай заводой коллектив КПСС-эй XXVI съездые ажалай шэнэ амжалтаар угтахын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллажа байна. Айл бүхэндэ шэнэ жэлэй сэнхир экран яараг лэ!

ХҮСЭНДӨӨ ОРОБО

Ивалга һууриһаа сэхэ баруулбалтнай, дардам харгын хойто захада һулахан ягаан-шара үнгэтэй ута һубаряа байраиуудые заатагүй харахат. Энэмнай үниһөө хойшо хэлсэгдэдэг ажахынуудай һаалиин малай һүрэг шэнэлхэ гунжадые түлжүүлхэ томо комплекс мүн. Энэ комплексын түрүүшын ээлжээн 1977 ондо ашаглалгада тушаагдаһан юм. Тиихэдээ 600 тугалай карантийна цех, 3 мянган эмэ тугалай 3 байра, хамһабарийн хоёр байра, автомашинын гараж, ветеринарна-ариг сэбэрэй блок шэнээр баригдаа һэн. Үнгэрһэн жэлнүүдтэ нилээд олон тугаллаха гунжад ажахынуудта үгтэһэн байха. Жэшээнь 1980 ондо тус комплекс 814 гунжа Улаан-Үдын районой 12 ажахыда худалдаа.

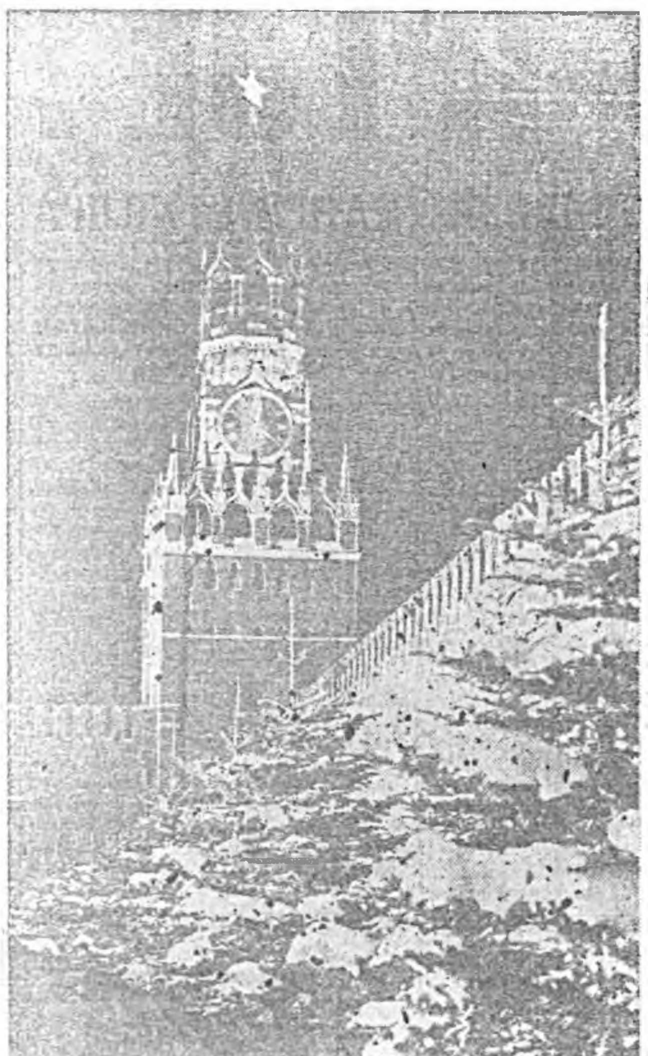
Шэнэ жэлэй урдахана энэ комплексын хоёрдохи ээлжээн ашаглалгада тушаагдаа. Тус барилгые «Бурятцелинстрой» трестын 173-дахи ПМК-гай коллектив бодхооһон байна. Хоёрдохи ээлжээндэ баригдаһан 12 томо байра хоорондоо холбогдонхой. Эндэ жэлтэй болоһон 3800 эмэ буруу, хашарагууд харууһалагдаха байна.

—Манай комплекс гол түлэб Улаан-Үдын районой ажахынуудһаа һайн үүлтэрэй эмэ тугалнуудые абажа түлжүүлхэ зорилготойбди. Жэлдээ 2500 гунжа ажахынуудта худалдахабди. Бидэнэй түлжүүлһэн гунжад искусственна аргаар үрэжүүлэгдэһэн гэхэ гү, али хээли абаһан байха ёһотой. Тэрэшэлэн мүнөө улаан булан, оператор малшадай амарха таһалга зохидоор түхеэрэгдээ. Манай комплексдо 20 хоноһон эмэ тугалнууд абтадаг. Эдэ тугалнуудаа 24 һаратай болоторнь түлжүүлээд, тус бүриинь 370—400 килограмм шэгнүүртэйгээр колхоз, совхозуудта тушаахабди, — гэжэ тус комплексын начальник Бато Батоевич Цыбиков хөөрэнэ.

Мүнөө эндэ 2200 эмэ буруу, хашарагууд харууһалагдадаг байбал, саашадаа тэдэнэй тоо 6800-да хүргэгдэхэ юм. Бүхыдөө эдэ малые 120 оператор-малшад, мэргэжэлтэд харууһалха байна. Малшад-операторнуудаар ажаллаха хүнүүд мүнөө һурган бэлдэгдэнхэй.

—Энэ комплексын ажал хүсэд оньһожоруулагданхай. Пlангаяа электротүхеэрэлгэнүүд эндэ олоор тодхогдонхой.

В. ЖИГЖИТОВ.

Кремлиин ханануудай дэргэдэ
Хэзээдэ бэлэн сэрэгшэд мэтэ
Хасууринууд дуурана...
ТАСС-ай фотохронико.

ХАТАН ХАСУУРИИН ҺАЙНДЭР

Тойроод хараходам —
Толотон сайбалзаа
Тоhон соогуур,
Тулата ошодой
Торгон доогуур
Мүнгэлиг дэлхэй
Мэлэрээд харагдаа,
Мүнгэн алтга
Манаран адхараа.

Имэхэн мүрнүүдэй мүндэлхэдэ, Шэнэ жэлэй шэнжэ хаа ягүй обёоргодоhон мэтэ: үбгэн буурал үбэлэймнай шэнхинэмэ хүйтэеэ шэдэлхэньшье ондоохон, анда нүхэдэймнай ажал хэрэгүүдшье урагшатай, олоной шарайда эрмэлзэл зориг бури хурсаар гэрэлтэhэндэл... Улаан-Үдын 31-дэхи дунда hургуулиин hурагшадай ёлкын нааданда уряалаар ошоходоо эгээл иигэжэ бодомжолоо hэмди. Ахамад классуудай hурагшад сугларанхай. 10-дахи классай түлөөлэгшэд hайндэрэй гол эмхидхэлшэд, үүсхэлшэдынь юм. Эдэнэр hургуулиингаа ёлкотой, хуушан жэлээ үдэшэлгын сог зугаатай наадантай хахасахаяа ерээ бшуу. Уданшьегүй, оройдоол хэдэн hарын үнгэрхэдэ, түрэл уурхайhаа ниидэн гараhан дальбараанууд мэтэ үргэн оронойнгоо зүг бүхэндэ ажаллахаар, hурахаар зорихо бшуу. Заримань түрэлхидэйнгөө мүрые дахан, угынь залгамжуулан, мяха-консервын комбинадта хүдэлхөөр ажалда орохо хүсэлэнтэй. Нүгөөдүүлынь эрдэм hуралсалаа дээшэлүүлэн, тусхай мэргэжэл олохоор шиидэнхэй. Гуша гаран хүн, саашанхи хуби заяагаа хараалан, ажабайдалай үргэн замда өөр өөрынгөө дабтагдашагүй зүргэ харгые олохо ха юм. Харин мүнөө...

Ирагуу дуу хүгжэм зэдэлнэ. Ута hайхан плати үмдэжэ, шэнэ жэлэйхеэр бэеэ сэб байса шэмэглэhэн Светлана Радионова Оля Макальская хоёр сугларагшадые амаршална, дуушадые урина. Дуу хүгжэмэй ансамблиин гэшүүд Владимир Иванчиков, Евгений Клешнин, Юрий Шарендо ба бусадшье «Спейс» гэhэн ансамблиин репертуарhаа хүгжэм зэдэлүүлжэ, оршон тойронии улам hайхан болгоходол гэнэ. Багашуулай дурладаг мэдээжэ мультфильмнүүдэй, онтохонуудай геройнуудай зурагууд ханануудта үлгэгдэнхэй. Жэбжэгэр ногоохон хасууриин шэлбэhэн ойн хангал бэедээ шэнгээн асарhандал. Удаань Шэнэ жэлэй радио, нааданууд, почто... Арадаа зохидхон сүүмхэ үргэлhэн почтальон багшанарта дүтэлнэ. Амаршалгануудые барюулhанай удаа дохино. Һургуулиин директор А. М. Турушевай нэрэ дээрэ ерэhэн бэшэг уншанабди. 10-дахиин hурагшад багшынгаа, hурган хүмүүжүүлэгшынгээ зохёохы ажалда амжалтануудые хүсэнэ, үшөө эды шэнээн наhа наhалхыень хүсэнэ. «Үй-я, битнай 120 наhа хүрэхэ ёhотой байналби», — гээд директор хүхихэ юм. Эгээл энэ үедэ Ирина Изирева Миисгэйн хатарые гүйсэдхэжэ, элдэр зөөлэн аад, мэхэ гохо ехэтэй хеөшхын абари зан харуулна. Теэд Хулганаанииньшье тиимэ тэнэг бэшэ... Байзалши, хеөшхэ! Юрэдөөл, хүхюу энеэдэн зэдэлжэ, хоёр гүйсэдхэгшэдтэ бэлэгүүд барюулагдана.

Гэбэшье ёлкымнай энэ наадан удха найруулгынгаа талаар багашуулайхиhаа тад ондоо. Эрдэм мэдэсын хэмжээе шалгахаар викторинанууд үнгэргэгдэнэ, мүнөө үеын нааданuудта, жэшээлхэдэ, Польшын Арадай Республикада илангаяа мэдээжэ «Саба», ородой «Загорки» гэhэн нааданuудта багшанаршье, хүмүүжүүлэгшэдшье ехэл дуратайгаар хабаадалсана, хаба шадалаа туршалсана. Тиихэдэ 10-дахиин hурагшад тон hонирхолтой мэдээсэлнүүдые дуулгаба. Хэн ямар мэргэжэл шэлэжэ, обществодо хэр аша туhатайгаар ажаллахаб? Энэ асуудал бултанай ухаан бодол хүлгүүлнэ. Тиимэhээл мүнөөдэр эдэнэр hаруул hайхан хүсэлнүүдээ шог зугаата мүрнүүд соо харуулланхай. Заримыень уншая: «ТАСС-ай корреспондент мэдээсэнэ: «1997 ондо Кремлиин байшанда эхэнэрнүүдэй Уласхоорондын конгресс зарлагдаба. Конгресс дээрэ эхэнэрнүүдэй федерациин түрүүлэгшэ С. В. Прохницкая үгэ хэлэбэ». «Шэнэ пассажирска лайнерай туршалга эрхимээр үнгэргэгдэбэ. Тус машина ахамад конструктор А. М. Красиковай хүтэлбэри доро зохёон бүтээгдээ» гэжэ соносхогдоходонь, булта Светлана, Анатолий тээшэ эрьелдэн харана. Яажа мэдэхэб, эдэнэрнай нээрээшье иимэ шухала тушаал, мэргэжэлтэй болохо аалам?

Сэн бун болошоhон, hамбай hахалдаа даруулhан Жабар Үбгэн бэлэгүүдээ даажа ядаhаар, тэрэнэй хойноhоо аша басаганиинь, Саhан Хүүхэн нилээд хойнтожо ерэбэ. Үхибүүд нилээд удаан нэрыень дурдажа, дуудажа ерүүлбэ ха юм. Эгээл энээхэн үзэгдэлые адаглажа байхада, эдэнэр бага наhантаяа үшөөл хахасаагүй, гүлмэр гэнэнхэн, илдам зулгы абари зангаа бэедээ үлөөhэн гэжэ ойлгомоор. Иимэ хүнүүдэй хажууда уйдахагүйш. Жабар Үбгэншье өөрынгөө хаhа эрхые дууhан эдлэжэ, нааданшье бури хүхюугээр дэлбэржэ, үлнгата шүлэгүүд, дуунууд, таабаринууд, уян нугархай хатарнууд хатан боложо бууhан ойн хасуури — Ёлкые баярлуулжал, хүхеэжэл, нэрэ солыень дуудажал байгаа hэн.

Г. ДАШЕЕВА.

ДОМОГЛОН ХӨӨРЭНЭ

Буряадай түүхын музейдэ бэлдэгдэжэ байhан «Съездhээ съезд хүрэтэр» гэhэн выставкэдэ шэнэ экспонадууд нэмэбэ. Ганса үнгэрhэн жэлдэ бэшэ, мүн арбадахи табан жэлэй хугасаада түйлагдаhан амжалтануудай дүн — промышленна предприятинуудай зарим продукциин «дээжэ» эндэ асарагдаба бшуу. Улаан-Үдын прибор бүтээлгын, «Теплоприбор» заводуудай, нарин сэмбын комбинадай үйлэдбэрилhэн зүйлнүүд эндэ оролсоно. Дурасхаалта бэлэгүүдэй заводой уран гартанай хэhэн бүтээлнүүд дүрсэ байгуулгынгаа, шанарайнгаашье талаар олоной анхарал татамаар. Экспонадуудые суглуулга үргэлжэлүүлэгдэhээр. Һая зохёохы ажалтан Кабанскын районоор ябаhанаа ерэбэ.

Гэхэтэй хамта музейн хүдэлмэрилэгшэд шэнэ ажабайдал тогтоохо хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулан тэмсэhэн революционер М. М. Сахьяновагай түрэhөөр 85 жэлэй ойе тэмдэглэхэ юм. Буряад арадай үнэн сэхэ басаганай хуби заяан тухай хөөрэлдөөн үнгэргэгдэхэ, мүн партиин ветерануудтай уулзалга эмхидхэгдэхэ. Буряадай багшанарай институдай түүхэ ба хэлэ бэшэгэй факультедэй студентнэр, хүдөө ажахыда хүтэлбэрилхы кадрнуудые бэлдэдэг техникумдэ hуралсагшад тус уулзалгада хабаадалсаха юм.

Т. СПАСОВА.

АЯНДА МОРДОХОНЬ

Зүүн Сибириин технологическа институдта hайшаамаар ёhо заншал тогтонижонхой. Жэлэй дүүрэхэ үеэр дүнгүүд гаргагдажа, hуралсалдаа, ниитын ажабайдалда эрхим амжалтануудые түйлаhан группанууд түрэл оронооро аяншалхаар путёвконуудаар шагнагдадаг.

Үнгэрhэн жэлэй туршада шалгаржа, түрүүшүүлэй тоодо оролсогшодто иимэ путёвконууд барюулагдаба. Жэшээлхэдэ, технологическа факультедэй 2-дохи курсын 129-4 группынхид Новоселенгинск ошохо юм. Мяха, hүнэй продуктнуудые буйлуулгын факультедэй 219-3 группын түлөөлэгшэд социалис мүрысөөндэ хоёрдохи hуури эзэлжэ, «Улаан-Үдэ» гэhэн аяншалгын баазада амарха эрхэдэ хүртөө. Мүн лэ 3-дахи hууриda гараhан инженерно-экономическа факультедэй 719-2 группын студентнэр түрэл хизаараараа аяншалха юм.

Саашань абаад харахада, 3-дахи курсhаа машина бүтээлгын факультедэй 418-2 группынхид нэгэдэхи hуурида гаранхай. Эдэнэр Шэнэ жэлэй түрүүшын hарада В. И. Лениинэй дурасхаалтай холбоотой газарнуудаар аяншалхаар мордохо. Тиихэдэ 4-дэхи, 5-дахи курснуудhаа онсо шалгаржа гараhан группанууд Ленинград, Москва хотын үзэмжэтэ hайхан газарнуудые хужарлан хараха эрхэдэ хүртэнхэй.

В. ПОТЕХИН,
институдай комсомолой комитедэй секретариин орлогшо.

ТИМУР ГАЙДАР АМАРШАЛНА

«Һургуули», «Тимур ба тэрэнэй команда», «Р.В.С.», «Дүрбэдэхи блиндаж», «Сэрэгэй нюуса» болон Аркадий Петрович Гайдарай бусад номуудые уншаагүй хүн манай орондо үгы аабза. Ужам дэлгэр сэдьхэлээ үхибүүдтэ сүм зорюулhан оюун бэлигтэ уран зохёолшын хүбүүнтэй — Тимур Аркадьевич Гайдартай уулзахаяа, ниислэл хотымнай олониитын түлөөлэгшэд, hургуулиин hурагшад КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой байшангай ехэ зал соо уржа-дэр багтажа ядатараа сугларба.

Эсэгынгээ дүүрэн шарайн урин шэнжые hануулhан нюуртай Т. А. Гайдарай энеэбхилhээр орожо ерэхэлээр, сугларагшад халуунаар амаршалба.

КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой хоёрдохи секретарь Г. Д. Басаев хуряангы үгэ хэлээд, уулзалгые нээгээ.

Т. А. Гайдар мэдээжэ совет журналист юм. Кубаhаа гү, али дэлхэйн ямар нэгэн оронhоо, үгышье hаа, сэрэгэй hуралсалай болоно байhан газарhаа бэшэhэн репортажнуудыень «Комсомольская правда», «Правда» газетэнүүдтэ уншаhан байхабди. Мүнөө бэлигтэ журналист «Правда» газетын редакцида сэрэгэй асуудалые эрхилдэг таhагай редактораар хүдэлдэг, Забайкальска сэрэгэй округой түб — Шэтэ хотодо үнгэрhэн партийна конференциин хүдэлмэридэ хабаадахаяа ерэhэн аад, замдаа албанайнгаа хэрэгээр Улаан-Үдэдэ бууhан байна.

Үбгэн абанарайнгаа болон эсэгэнэрэйнгээ дайшалхы алдар солын тугые дээрэ үргэн, эрэлхэг зоригтойгоор хүшэр албаяа хэжэ байдаг совет сэрэгшэд, илангаяа залуу сэрэгшэд тухай дулаахан үгэнүүдые хэлээд, Тимур Гайдар эсэгэ тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө. 1941 ондо hайн дураараа эсэгынгээ фронт мордоходо, арбан табатай байhан хүбүүнэй толгойдо тодорхой нилээн олон баримтанууд мартагдашагүйгөөр хадуугдан үлэhэниинь эли ааб даа. Тиимэhээ тэрэнэй хөөрөөн нилээн hонирхолтой, Аркадий Гайдарай образые шэнээр билэндэ гэрэлтүүлжэ үгөө гэхэдэ болохо.

—Хүн бэеэрээ хадаа Аркадий Гайдар ехэ сэхэ сэбэр, хэлэhэн үгэ хэжэ байhан хэрэг хоёроо алгасалдуулдаггүй хүн байгаа. Тиимэл байhан хадаа эмшэдэйшье, нүхэдэйнгөөшье хамаг хорюулые дабажа, бүхы сэдьхэл зүрхөөрөө эрмэлзэн, фронт гараа юм. Бээлэйн зэргэшье hаань, үхибүүдые хүн гэжэ харадаг, хүндэлдэг, голонгүйгөөр хөөрэлдэжэ шададаг hэн, —гэжэ Тимур Гайдар онсолон тэмдэглээ.

Гарахала байhан Шэнэ жэлтэй дашарамдуулан, сугларагшадые, мүн тэдэнээр дамжуулан, Буряад ороной бүхы ажалшадые, эдиршүүлые Т. А. Гайдар амаршалаад, 1981 ондо барандаа элбэг-дэлбэг зол жаргалтай байхыемнай хүсэбэ.

Ц. ЦЫРЕНОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. А. Гайдар.

КОНКУРСЫН ДҮНГҮҮД

Хүгжэлтэ түгэс социалис обществын гэшүүнэй, бүхы хаб... шадалаа, халуун зүрхэеэ ниитын хэрэгтэ зорюулжа яба... мүнөө үеын совет хүнэй hайн hайхан шэнжэ, түхэл, сэдь... хэлэй гүнии зураглан харуулха зорилготойгоор «Буряа... үнэн» газетэ жэлhээ жэлдэ эрхим очеркнуудай конкурс со... носходог гээшэ. Мэнэ hая үнгэрhэн 1980 оной конкурсд... урда мэтэ нилээд олон уран бэлигтэн—журналистнууд, ура... зохёолшод, хүдөө ба хүдэлмэришэн бэшэгшэд хабаада... гэжэ газетын редколлеги ханангяар тэмдэглэнэ. Тиихэ зү... раа заншалта энэ конкурсын дүнгүүдые гаргаба. Нэгэдэ... шан хэндэшье олгохогүй гэжэ шиидхэгдээ. «Алтан гадаhан... гэжэ очеркын түлөө хоёрдохи шан журналист Жаргалан Да... шиевта олгогдоо. Гурбадахи шан «Үбдэхэдэ—эмшэн эрдэни... гэhэн очеркын түлөө журналист Галина Дашеева абаха бо... лобо.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда «Совет арадта шэнэ жэлэ... амаршалга» —Л. И. Бреж... нэвэй Түбэй телевидени бо... лон бүхэсоюзна радиогоо... хэлэhэн үгэ. «Л. И. Бреж... нев Эхэ оронойнгоо үндэ... дээдын шагналнуудые ба... рюулба» —ТАСС-ай мате... риал. «Барилгашадай баяр» — Р. Макальскаягай ста... тья.

Хоёрдохи хуудаhанда Асари түсэбүүднай найдам... тай үндэhэ hууритай» —Д... Раднаевай статья. «Мүшэт... үе саг» —Н. А. Красно... яровтай А. А. Субботино... хэhэн хөөрэлдөөн. «БАМ... үйлэ хэрэгүүд ба хүнүүд» «Ёhотойл эрэшүүл харгы ба... ридаг» — фоторепортаж. «КПСС-эй XXVI съездые уг... туулан» — тобшо мэдээсэл... нүүдэй суглуулбари.

Гурбадахи хуудаhанда «Нютагайм хүнүүд, зол та... да хүсэнэбі» —Н. Дамдино... вай статья. «Замай талаан... —В. Карповай статья. «Ко... валевтон шэнэ гэртэ нүүж... оробо» —Р. Макальскаяга... хэhэн хөөрэлдөөн.

Дүрбэдэхи хуудаhанда «Үбгэн Мороз айлшалба»— С. Селиврын статья. «Амга... лан ороной золто хүүгэд»— Т. Хохловой статья.

ХИЛЫН СААНАhАА

ТАСС АПН

К. ВАЛЬДХАЙМАЙ ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ АМАРШАЛГА

НЬЮ-ЙОРК. Нэгэдэмэл Нацинуудай Организаци хадаа бүгэдэ ниитын эб найрамдалай, хүгжэлтэ дэбжэлтын ба эрхэ сүлөөгэй түлөө хүн түрэлтэнэй тэмсэлдэ шухала зэбсэг болоно гэжэ ООН-ой Генеральна секретарь К. Вальдхаймай Шэнэ жэлэй амаршалгa дотор хэлэгдэнэ.

Үнгэрhэн жэл шахардуу шанга байдалай, зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлэлгын жэл болоhон байна. Арадуудай аша туhада шиидхэгдэхэ гү, али зайсуулагдаха ёhотой байhан хёмороо зүришэлдөөнүүд үшөөл гүримшүүлагдаагүй байhаар. ООН-ие байгуулхадаа, арадуудай бүрин хүсэдөөр усадхахые эрмэлзэhэн хёмороо зүришэлдөөнүүд, этигэлгүй ябадал улам hүжэрhэн байна.

Энээнhээ уламжалан амгалан гүримаар зэргэ оршохо гол ёhонууд саг зүүрын туршада урагшагүйдэхэ үшартай болоhон байна гээд амаршалга дотор саашадаа хэлэгдэнэ. Ямар юумэнэй аюулда дайрагдажа байhые тодо наринаар мэдэрхэ болоо hаа, эдэнэй удха шанар эли болохо юм ааб даа. ООН али бүхы хёмороо зүришэлдөөнүүдые усадхан зайсуулхын тула ехэ ажал ябуулна.

Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгэ, мүн уласхоорондын экономическа шэнэ гүрим тогтоохо тухай асуудалда мүнөө болотор шиидхэгдээгүй байhан үшар мүнөөнэй уласхоорондын байдалай эгээл зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ үйлэ хэрэг болоно гэжэ К. Вальдхайм тэмдэглэнэ. Гэбэшье хэдэ хэдэн ехэ асуудалаар баталагдан абтаhан олон тоото хэлсээнүүд арсалдаа хёмороонуудые бүтэмжэтэй hайнаар шиидхэхэ аргын бии байhые элирхэйлэн гэршэлнэ бшуу.

Уласхоорондын амгалан байдал хангаха талаар, олон тоото хёмороо зүришэлдөөнүүдые гүримшүүлхэ талаар ООН-ой олохон зорилгонуудай энэ эмхиин гол анхаралда байгаашье hаань, шэнэ шэнэ асуудалнууд ООН-ой урда табигдана гээд бэшэг дотор заагдана. Түсхайлбал, бүхы арадуудай аша туhада саашадаашье экономическа хүгжэлтэ дэбжэлтэ түйлаха арга олгоhон шэнэ, бүри үнэн зүб уласхоорондын экономическа системэ байгуулха тухай асуудал эдэнэй тоодо ороно.

Бүри hайн байдал хамтаараа зохёон байгуулхын тула олон үндэhэ яhатадай эмхиин урда табигдаhан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ шууд сэхэ байhыень К. Вальдхайм амаршалгынгаа түгэсхэлдэ ООН-ой бүхы гэшүүн-түрэнүүдтэ хандаба.

ПАРТИИН ВЕТЕРАНУУДАЙ УРЯА

ВАРШАВА. Польшын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй ветерануудай уулзалга Катовицада болобо. Орон доторхи байдалда хабаатай асуудалнуудые уулзалгада хабаадагшад зүбшэн хэлсээ. Уулзалгада хабаадагшад ПОРП-ын бүхы гэшүүдтэ хандаhан нээмэл бэшэг абаба гээд «Трибуна работнича» газетэ мэдээсэнэ.

Оронойнгоо хүдэлмэришэн анги, бүхы ажалша хүнүүд тушаа, аха дүү социалис оронуудай болон эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй уласхоорондын бүхы лагерь, демократи болон социализм тушаа харюусалгатай байhанаа мэдэрэн, манай партиие, дутуу дундануудаа, хазагайралганuудые усадхан зайсуулхын түлөө тэмсэлдэ тэрэнэй политическэ хүтэлбэрине эдэбхижүүлхэ ба бэхижүүлхэ хэрэгые, иимэ байдалай түлөө харюусалгатай бүхы хүнүүдые хэhээхэ хэрэгые, олониитын дунда этигэл найдал hэргээхые, ажалша хүнүүдэй аша туhада тааhан социалис хубилалтануудые бэелүүлхэ залан сэхэ программа хараалха хэрэгые түргэдхэхэ уряатайгаар ПОРП-ын гэшүүдтэ хандаhабди гээд бэшэг дотор хэлэгдэнэ.

Ороноо гүнзэгы кризисhээ гаргаха гээшэ гол уялгамнай болоно гэжэ партиин гэшүүн бүхэн харюусалгаяа мэдэрхэ ёhотой гээд бэшэг соо тэмдэглэгдэнэ.

Социализмда дайсан харша хүсэнүүд хүдэлмэришэнэй олониитын хүдэлөөе өөр тээшээ татажа, мэдэлдээ оруулаад, орон доторхи байдалые бури түгшүүрилтэй болгохые hэдэнэ. Эдэ хүсэнүүдэй харгыень хааха, тэдэнэй бодото зорилгонуудые элишэлхын түлөө эрид шууд тэмсэхэ гээшэ манай уялга болоно гээд ветеранууд заана.

Социализмда дайсан харша бүхы ябуулгануудта эсэргүү шиидхэхы хэмжээнүүдые абаха эрилтэ эдэнэр табина. ПОРП хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалша хүнүүдэй этигэл найдабарида хүртэхэ ёhотой.

Олониитын үг зорилгонуудые, аша туhые, хүсэл эрмэлзэлтэнүүдые имагтал социализм байгуулха аргатай. Энэ хэрэгэй түлөө манай олон нүхэд ами наhаяа алдаа гэжэ бэшэгэй түгэсхэлдэ хэлэгдэнэ. Ниитын хуушанай харилсаае hэргээн бэхижүүлхые эрмэлзэдэг хүсэнүүдтэ эсэргүүтээр партиин үзэл сурталай болон политическэ платформые тойрон нэгэдэхые, манай ороной социалис ерээдүйн түлөө. Польшын бүхы ажалша хүнүүдэй ажабайдалай материальна ба оюун бодолой эрхэ байдалые хангахын түлөө тэмсэлдэ нэгэдэхые уряална-бди.

ЭСЭГЭ ОРОНОО ХАМГААЛГЫН ФРОНТЫН ЦК-гай ПЛЕНУМ

ХАНОЙ. СРВ-гэй бүхы политическэ партинуудые, ниитын эмхинүүдые зэргэнүүдтээ нэгэдүүлдэг Вьетнамай Эсэгэ ороноо хамгаалгын фронтын ЦК-гай пленум эндэ хүдэлмэреэ эхилбэ.

ОФВ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Нгуен Ван Тьен пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Вьетнамай Компартиин хүтэлбэри доро ажал ябуулгаяа эрхилдэг ОФВ национальна нэгэдэл бэхижүүлхэ, социализм байгуулхын түлөө, империализмын, эзэрхэн зонхилолгын ба уласхоорондын бусад хархис хүсэнүүдэй эзэрхэг түримхэй ябуулгануудта эсэргүү тэмсэлдэ вьетнам арадые элсүүлэн хабаадуулха хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэнэ гэжэ тэмдэглэбэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын фронтын гэшүүд ажалшадай социалис мүрысөө эмхидхэхэ талаар үргэн ехэ хүдэлмэри ябуулна. Вьетнамай урда хубиин промышленностьда, хүдөө ажахыда, худалдаа наймаанда социалис хубилалтанууды е хэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

СРВ-гэй шэнэ Конституцие хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлгэ, Национальна суглаанай hунгалтые амжалтатайгаар үнгэргэлгэ, Вьетнамай гурбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй гүрэнэй түсэбые дүүргэхын түлөө тэмсэл хадаа 1981 ондо ОФВ-гэй бэелүүлхэ гол зорилгонууд болоно.

АЖАЛШАДАЙ АША ТУhЫЕ ХАhАНА

ТОКИО. Оршон ерэжэ байгаа шэнэ жэлдэ Японой ажалшадые бури хүшэр хүндэ байдал хүлеэжэ байна гэжэ, Токиогой газетэнүүд правительствын баталан абаhан 1981 оной финансын жэлэй гүрэнэй бюджедэй проектые тайлбарилхадаа бэшэнэ.

Шэнэ бюджет ажалшадай байдалые улам хүндэ хүшэр болгохо юм. Налог татабари хэмжээлэшэгүйгөөр дээшэлнэ, юумэнэй үнэ сэн хүндэрнэ, социальна хангалгада hомологдоhон гаргашанууд хороогдоно гэжэ Японой коммунистнуудай «Акахата» газетэ заана. Тиихэдэ сэрэгэй гаргашанууд эрид дээшэлхэ байна. Сэрэгэй гаргашануудые дээшэлүүлхэ, ехэ капиталай аша туhые сахиха, тиигэжэ эгээлэй юрын арад зоной байдалые түбэг бэрхэшээлдэ оруулха талаар США-гай эрилтые хангаха гэhэн либерально-демократическа партиин эрмэлзэл бюджедэй проект дотор элеэр харагдана гээд газетэ тэмдэглэнэ.

СИОНИСТНУУДАЙ ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ «БЭЛЭГ»

НЬЮ-ЙОРК. «ООН-ой бүрин бүтэн байхын түлөө комитет» гэдэгэй түг доро хүдэлдэг уласхоорондын эмхидэ шэнэ доблолго хэгдэбэ — энэ хадаа США-гай сионис бүлэгөөрхидэй арад үндэhэтэй эмхидэ бэлдэhэн шэнэ жэлэй өөрсэ янзын бэлэг болоно. Американ профсоюзай хархис удамаршад, баруунай сионис хүсэл бодолтой соелой ажал ябуулагшад, консервативна университетскэ профессура, демократида эсэргүү хараа бодолоороо мэдээжэ болоhон американ политиканууд энээние үүдхэhэн байха юм.

Шэнэ жэлэй hайндэрэй урда тээхэнэ ООН-до зүрюү харша ээлжээтэ доблолго эхилhэн тухайдаа соносхоходоо, тэрэнэй үүсхэлшэд энэ дайсан харша ябуулгаяа дэбэргэжэ, оршон байдалые улам түгшүүрилтэй болгохые hэдэнэ.

САЙН ҮДЭР... СЭНХИР ЭКРАН

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ ҺАЙНДЭ...
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММ...

Москва. 8.55 —Дамжуул... гын программа. 9.00 —«Вре... мя». 9.15 — «Эдир наhан»— баримтата фильм. 10.05 — «Фердинанд Великолепный» —олон серитэй мультфильм... 10.35 — «СССР-эй араду... дай дуунууд ба хатарнууд» 11.20 — «Онтохондо ай... шаар». «Карлик нос» — телевизионно уран hайхана... фильм. 13.00 — «Хүхюу... нотонууд». Останкинай ко... цертнэ студида үнгэргэгдэhэ... эдир дуушадай конкур... 13.50 - Кубын революции... 22 жэлэй ойдо зорюулагда... hан Кубын телевидении... программа. 15.20 — «Чт... там за поворотом?» — теле... визионно уран hайхана... фильм (1-дэхи сери). 16.2... — «Таймырай тала дээрэ... наран» — эрдэм дэлгэрүү... гын фильм. 16.45 — «Но... вогодние приключения», «Де... душка Мазай и зайцы», «Ка... питошка» — мультфильм... нүүдэй программа. 17.30— «Каток дээрэ» — хатара... сюитэ. 17.50 — «Үбэлэ... аялга».Ород ба совет по... дүүдэй шүлэгүүд. 18.20 — П. Чайковский. Хүгжэм. 18.5... —«Советскэ Союз тухай ха... ри гүрэнэй айлшадай hанам... жа». 19.15. — «Дуун-80»... Останкинай концертнэ сту... дида болоhон баярай үдэш... 21.30 — «Время». 22.05— «О бедном гусаре замолви... те слово...» — телевизион... но уран hайханай фильм.

ПЯТНИЦА, 2
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММ...

Москва. 8.55 — Дамжуул... гын программа. 9.00—«Вре... мя». 9.40 — Үглөөнэй гим... настика. 10.05 — «АБВГ... дейка»... 10.35 — «Ферди... нанд Великолепный» — олон серитэй мультфильм.

Улаан-Үдэ. 11.05 — «Би... дэнэр Шэнэ жэлые угтана... бди» — үхибүүдтэ зорюу... лагдаhан дамжуулга.

Москва. 11.35 — «Эне... дэн». Телевизор харагшада... захилаар хүгжэмтэ програ... ма. 12.20—«Илагшад». Фро... товой нүхэдэй клуб. Агаара... десантна сэрэгэй ветерану... дай уулзалга. 13.45 — Т... лын дунда бодхоогдоhон му... зей.

Улаан-Үдэ. 14.00 — Үх... бүүдтэ, «Волшебная семё... ка» — хүгжэмтэ онтохо... 14.30 — Үхибүүдтэ—муль... фильм.

Москва. 15.00 — Шэ... hонин. 15.15 — «Что та... за поворотом? — телев... зионно уран hайханай филь... (2-дохи сери). 16.20 — «... ну-ка, девушки». Электро... но промышленностиин х... дэлмэрилэгшэдэй конкур... 17.50 — «И то же в в... сарованье...» — телевизио... но хүгжэмтэ фильм. 19.1... — «Старый Новый год» телевизионно уран hайхана... фильм. 21.30 — «Время... 22.05 — «Я помню чудно... мгновенье...» — фильм ко... церт. 22.55 — Иоган Штр... усай аялганууд. 23.40 — Шэнэ hонин.

Манай газетын удаада... номер 1981 оной январи... 3-да гараха.

МҮНӨӨДЭР ҮДЭШЭ...

Улаан-Үдэ хотын түбэй ёлкын дэргэдэ үхибүүдэй дунда «Шэнэ жэл галхануудаа яларуулна» гэhэн зугаа наадан мүнөөдэр үдэрэй 1 часhаа эхилхэ. Тиихэдэ үдэрэй 12 часhаа гурбан паар, мүн пони морёор үхибүүдые шэрэжэ сэнгүүлхэ байна.. Үглөөдэр үглөөнэй 10 ба үдэрэй 3 часhаа Шэнэ жэлэй хэмжээ ябуулганууд эндэ эмхидхэгдэхээр хараалагдана.

Лениинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой соцгородогой ажалшад Алдар Солын талмай дээрэ түхеэрэгдэhэн ёлкын дэргэдэ сугларжа, «Амар мэндэ, Шэнэ жэл!» гэhэн сэнгэлгэ үдэрэй 12 часhаа үнгэргэхэ юм. Үглөөдэр, мүнөөдэр Соёлойнь ордондо 10, 12, 15 часhаа хүүгэдэй утренник, үдэшэндөө ахалагша классуудай hурагшадай «Ягаан далбага» гэhэн клубай ээлжээтэ хэмжээ ябуулга үнгэргэхөөр хараалаа. Нүгөөдэр—үдэшын 6 часhаа эхэнэрнүүдтэ зорюулагдаhан Шэнэ жэлэй баал.

Ажалай Улаан Тугай орденто авиационно заводой «Рассвет гэжэ Соёлой ордондо январиин 1—2—3-най үдэшын 9 часhаа «Гуша гаран наhатайшуулай» үдэшэ, үдэртөө хүүгэдэй Шэнэ жэлэй утренник болохо.

Лениинэй орденто мяха-консервын комбинадай Соёлой ордондо үглөөдэр үдэрэй 11—14 часhаа Шэнэ жэлэй ёлкын дэргэдэ зугаа наадан дэлгэгдэхэ. Нүгөөдэр—үдэшын 6 часhаа ахалагша классуудай hурагшадай баал.

Шэлэй заводой Соёлой ордоной хүдэлмэрилэгшэд заводойнгоо үйлсэ гудамжануудаар «Амар мэндэ, Үбэл!» гэhэн hайндэр үдэрэй 12 часhаа эмхидхэхэ. Ордондонь мүнөөдэр, үглөөдэр «Бидэнэр хатар танца эмхидхэжэ шаданабди» гэhэн үдэшэ үнгэргэгдэхэ юм.

Гүрэнэй Лениинэй орденто Буряадай оперо, баледэй академическэ театрта үглөөдэр үдэшын 7 часhаа «Опереттэнүүдэй олондо hайшаагдадаг хүгжэм» гэhэн Шэнэ жэлэй концерт болохо. Концертдэ театрай мэдээжэ артистнууд хабаадаха юм.

«Прогресс» кинотеатрай Улаан залдань — мүнөөдэр **«Мама»** гэhэн кинокартина 10 ч, 11 ч. 40 минутаhаа, **«Иван Васильевич меняет профессию»** гэhэн кинокомеди 13 ч. 20 м., 15 ч., 16 ч. 40 м., 18 ч., 20 ч., 21 ч.40 минутаhаа; Ногоон залдань—**«Карнавальная ночь»**—10 ч., 12 ч., 14 ч., 16, 18ч. 10 м., 20 ч., 21 ч. 40 минутаhаа; Улаан залдань, үглөөдэр — **«Кругосветное путешествие Кота в сапогах»** — 10 ч., 11 ч. 40 минутаhаа; **«Иван Васильевич меняет профессию»**—13 ч. 20 м., 15 ч., 16 ч. 40 м., 18 ч. 20 м., 20 ч., 21 ч. 40 минутаhаа; Ногоон залдань — **«Вооружен, и очень опасен»** — 12 ч., 14 ч., 16 ч., 18 ч. 10 м, 21 ч. 40 минутаhаа; **«Карнавальная ночь»** — 10 ч., 20 часhаа;

«Дружба» кинотеатрта — **«Большие гонки»** гэhэн кинофильм 13 ч. 30 м., 18 ч. 30 минутаhаа; **«Игрушка» — 16 ч.**, 21 ч. 30 минутаhаа;

«Октябрь» кинотеатрта —мүнөөдэр, үглөөдэр **«Недопёсок Наполеон III»** — 10 ч., 11 ч. 40 минутаhаа; **«Поговорим брат»** гэhэн хоёр серитэй фильм — 13 ч. 10 м., 15 ч. 40 м., 18 ч. 10 м., 20 ч. 40 минутаhаа харуулагдана.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, зарим нютагуудта саhан багаханаар орохо. Баруун-хойноhоо секундын 3—7 метр хүсэтэйгөөр hалхилха. Үдэртөө 17—22, зарим нютагуудта 31 градус хүрэтэр хүйтэрхэ.

Редакторай орлогшо И. Р-Д. ОЧИРОВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-01932. Заказ № 301. Индекс 5901.